

ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ αρ. ΠΜ/01/2020

ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗ ΟΝΤΟΤΗΤΑ:

Προεδρία και Προεδρικό Μέγαρο

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

1	Σύνοψη	1
2	Εισαγωγή	3
3	Σκοπός του Ελέγχου και Μεθοδολογία	4
3.1	Θεσμικό Πλαίσιο Αρμοδιοτήτων Γενικού Ελεγκτή	4
3.2	Σκοπός του Ελέγχου	4
3.3	Ελεγκτική Προσέγγιση και Μεθοδολογία.....	5
3.4	Κριτήρια Ελέγχου	6
4	Ευρήματα	7
4.1	Ταξίδια Προέδρου της Δημοκρατίας – Γενικά	7
4.2	Ταξίδια ΠτΔ – Διαδικασίες ναύλωσης αεροσκαφών.	12
5.	Συμπεράσματα και Συστάσεις	25

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΠτΔ	Πρόεδρος της Δημοκρατίας
ΥΣ	Υπουργικό Συμβούλιο
Ο.Ο.Σ.Α.	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης

1 Σύνοψη

Μετά το συμβάν στο αεροσκάφος με το οποίο ταξίδευε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας (ΠτΔ) στις 28 Σεπτεμβρίου 2019 από τη Νέα Υόρκη, η Υπηρεσία μας έχει προβεί σε εξέταση των αεροπορικών μετακινήσεων του ΠτΔ κατά την περίοδο 01.01.2018 – 30.09.2019, καθώς και ορισμένων που έγιναν κατά το 2016 και 2017 με ναυλωμένο αεροσκάφος.

Ο ΠτΔ κατά το 2018 πραγματοποίησε 19 υπηρεσιακά ταξίδια στο εξωτερικό και κατά την περίοδο 01.01.2019 – 30.09.2019 16 ταξίδια. Από τα ταξίδια αυτά, τα 14 έγιναν μέσω ταξιδιωτικών γραφείων με κανονικές πτήσεις (προγραμματισμένες – scheduled), τα 2 ταξίδια έγιναν μέσω ταξιδιωτικών γραφείων κατά την αναχώρηση και με ναύλωση αεροσκάφους, χωρίς κόστος για τη Δημοκρατία, κατά την επιστροφή, τα 17 ταξίδια έγιναν με ναύλωση αεροσκάφους, χωρίς κόστος για τη Δημοκρατία και τα 2 με τη ναύλωση αεροσκάφους με κόστος €60.000 κάθε ταξίδι.

Την ανάληψη εξόδων για ναυλωμένες πτήσεις του ΠτΔ ανέλαβε δια δηλώσεώς του, ο μ. Κρις Λαζαρή, Κύπριος στην καταγωγή, διαμένων στο Λονδίνο και μετά τον θάνατο αυτού την ευθύνη ανέλαβαν οι κληρονόμοι του. Ως προς το θέμα αποδοχής δωρεών για τις μετακινήσεις αυτές, η Υπηρεσία μας έχει την άποψη και συστήνει ότι, εφόσον η Προεδρία αποφασίσει, με πολιτικά κριτήρια, να αποδέχεται δωρεές για τον συγκεκριμένο σκοπό, τότε θα πρέπει να τεθούν κριτήρια για το ποιες δωρεές γίνονται αποδεκτές (π.χ. μόνο πολίτες της Δημοκρατίας ή/και ξένοι υπήκοοι, κάτοικοι της Κυπριακής Δημοκρατίας ή/και κάτοικοι τρίτων χωρών, αν θα επιτρέπονται σχέσεις δωρητών με το κυπριακό δημόσιο μέσω δημοσίων συμβάσεων ή άλλως πως, τυχόν μέγιστο ύψος δωρεών κλπ). Για παράδειγμα, στον περί Πολιτικών Κομμάτων Νόμο καθορίζεται ότι απαγορεύονται εισφορές πέραν των €50.000 ή εισφορές από εταιρείες αν δεν είναι εγγεγραμμένες δυνάμει του περί Εταιρειών Νόμου ή, στην περίπτωση φυσικού προσώπου, δεν επιτρέπονται εισφορές πέραν των €5.000 αν το πρόσωπο αυτό δεν κατέχει την κυπριακή υπηκοότητα ή κυπριακή καταγωγή. Τα κριτήρια και η διαδικασία θα πρέπει να τεθούν γραπτώς ενώπιον του Υπουργού Οικονομικών, όπως προβλέπει η σχετική νομοθεσία, και ακολούθως να δημοσιοποιηθούν για λόγους διαφάνειας. Επίσης, είναι εισήγησή μας ότι οι δωρητές και τα ποσά που θα προσφέρουν θα πρέπει να δημοσιοποιούνται.

Ως προς τις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων για ναύλωση αεροσκαφών, προκύπτει ότι αυτές δεν τηρήθηκαν για τους λόγους που εκτενώς αναφέρονται στην παρούσα Έκθεση. Είναι από την άλλη γεγονός ότι οι ναυλώσεις αεροσκαφών γινόντουσαν, κατά κανόνα, σε χαμηλές ή πολύ χαμηλές τιμές και ως εκ τούτου δεν προκύπτει θέμα διασπάθισης δημοσίου χρήματος. Αυτό δεν αναιρεί την υποχρέωση της Διοίκησης της Προεδρίας να ακολουθεί νομότυπες διαδικασίες και να τηρεί τις αρχές της διαφάνειας και ίσης μεταχείρισης όλων των οικονομικών φορέων, αρχές που αποτελούν την πεμπτούσια της περί δημοσίων συμβάσεων ευρωπαϊκής και κυπριακής νομοθεσίας. Ήδη, έχουμε ενημερωθεί από τον Προϊστάμενο Διοίκησης Προεδρίας ότι η Προεδρία, για σκοπούς ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας και της διαφάνειας των σχετικών διαδικασιών, αποφάσισε να προκηρύξει σχετικό διαγωνισμό. Η Υπηρεσία μας έχει ενημερωθεί για το δρομολογούμενο προς υιοθέτηση πλαίσιο ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων ναύλωσης αεροσκαφών, το οποίο και κρίνει ως πολύ ικανοποιητικό. Ως εκ τούτου, με δεδομένη την υιοθέτησή του, δεν προβαίνουμε σε περαιτέρω συστάσεις για το θέμα αυτό.

Όσον αφορά στα θέματα εξασφάλισης εισιτηρίων σε εμπορικές πτήσεις, σχετική είναι η Ειδική Έκθεσή μας με αρ. ΠΜ/01/2019 και ημερ. 17.7.2019 και οι εκεί συστάσεις μας.

Κατά τον Αύγουστο του 2018 ο ΠτΔ μετέβη ιδιωτικά με την οικογένειά του στις Σεϋχέλλες για διακοπές. Η Υπηρεσία μας δεν έχει αρμοδιότητα ελέγχου σε οποιαδήποτε δαπάνη διενεργεί κρατικός αξιωματούχος ή δημόσιος υπάλληλος για ιδιωτικούς σκοπούς, αφού αυτή δεν αφορά σε δημόσια δαπάνη. Εντούτοις, εξετάσαμε το θέμα, αφού ενδεχομένως να προέκυπταν απορρέοντα φορολογικά θέματα. Τονίσαμε ότι στην περίπτωση φορολογικών θεμάτων που αφορούν σε οποιοδήποτε υποκείμενο στον φόρο (φυσικό ή νομικό) πρόσωπο, ελεγχόμενος της Ελεγκτικής Υπηρεσίας είναι πάντοτε το Τμήμα Φορολογίας και όχι το πρόσωπο αυτό, ακόμη κι αν πρόκειται για δημόσιο υπάλληλο ή κρατικό αξιωματούχο. Κατά τη διερεύνηση του θέματος, ο ίδιος ο ΠτΔ μάς ενημέρωσε ότι το αεροσκάφος, που έχει έδρα το αεροδρόμιο Λάρνακας, θα μετέβαινε στις Σεϋχέλλες για μετακίνηση της οικογένειάς του ιδιοκτήτη του αεροσκάφους, όπου αυτός παραθέριζε. Λόγω των φιλικών σχέσεων που διατηρεί με τον ΠτΔ, ο ιδιοκτήτης του αεροσκάφους του πρότεινε, προς αποφυγή των εμπορικών πτήσεων μέσω τρίτων χωρών, τη διευθέτηση μετάβασης του Προέδρου και της οικογένειάς του κατά την ημέρα αναχώρησης του αεροσκάφους για Σεϋχέλλες όπως και κατ' ανάλογο τρόπο διευθετήθηκε και η επιστροφή. Εφόσον η χρήση του αεροσκάφους έγινε λόγω των φιλικών σχέσεων που διατηρεί ο ΠτΔ με τον ιδιοκτήτη του αεροσκάφους και όχι ως καθ' οιονδήποτε τρόπο προσφορά του προς την Κυπριακή Δημοκρατία, δεν προκύπτει οποιοδήποτε φορολογικό θέμα.

2 Εισαγωγή

Με βάση το άρθρο 36 του Συντάγματος, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας (ΠτΔ) είναι ο Αρχηγός της Πολιτείας και προηγείται πάντων εν τη Δημοκρατία.

Οι εξουσίες και αρμοδιότητες του ΠτΔ καθορίζονται επίσης στο Σύνταγμα, ενώ παράλληλα στο σύγχρονο, πολύπλοκο, πολυδιάστατο και ραγδαία εναλλασσόμενο περιβάλλον, αναντίρρητα, οι απαιτήσεις είναι ιδιαίτερα αυξημένες. Μεταξύ άλλων, ο ΠτΔ αντιπροσωπεύει τη Δημοκρατία σε κάθε επίσημη εκδήλωση εντός και εκτός Κύπρου, πραγματοποιεί επίσημες επισκέψεις σε άλλες χώρες και συμμετέχει σε συνεδρίες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

Η Προεδρία της Δημοκρατίας είναι διαρθρωμένη με βάση τις λειτουργίες των Αξιωματούχων που πλαισιώνουν τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και του απαραίτητου διοικητικού, γραμματειακού και υποστηρικτικού προσωπικού που απαιτείται για τη διευκόλυνση των εργασιών τους.

Η Προεδρία και Προεδρικό Μέγαρο αποτελεί οικονομικό φορέα, με βάση τον περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμο (Ν.20(Ι)/2014) και ελέγχων λειτουργός του Κονδυλίου της, που είναι ξεχωριστό στον κρατικό Προϋπολογισμό, είναι ο Προϊστάμενος Διοίκησης Προεδρίας.

Μετά το συμβάν στο αεροσκάφος με το οποίο ταξίδευε ο ΠτΔ στις 28 Σεπτεμβρίου 2019 από τη Νέα Υόρκη, η Υπηρεσία μας έχει προβεί σε εξέταση των ταξιδιών που πραγματοποίησε ο ΠτΔ κατά την περίοδο 01.01.2018 – 30.09.2019, καθώς και ορισμένων που έγιναν κατά το 2016 και 2017 με ναυλωμένο αεροσκάφος.

Σε επιστολή του, ημερ. 20.1.2020, ο ΠτΔ κατηγόρησε την Υπηρεσία μας ότι η Έκθεσή μας συντάχθηκε «για να ικανοποιήσει απαράδεκτους και κακόβουλους ισχυρισμούς που διατυπώθηκαν από Βουλευτές της αντιπολίτευσης, οι οποίοι πέραν των δημόσιων δηλώσεων έχουν εγγράψει προς τούτο θέμα στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Παρακολούθησης Σχεδίων Αναπτύξεως και Ελέγχου Δημόσιων Δαπανών.». Σημειώνουμε ότι με βάση σχετικό εγχειρίδιο ελέγχων συμμόρφωσης που έχει εκδώσει ο Διεθνής Οργανισμός Ανώτατων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων (INTOSAI), ως κριτήριο επιλογής θεμάτων προς διερεύνηση, καθορίζεται η ύπαρξη δημόσιου ενδιαφέροντος για ένα θέμα ή/και η ανάδειξή του από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης [«Public interest or expectation (for example, suspected fraud, mismanagement, information reported in the media), etc.».]. Θεωρούμε, συνεπώς, εύλογη την απόφασή μας να ασχοληθούμε με το συγκεκριμένο θέμα.

Σημειώνεται ότι στην Ειδική Έκθεση με αρ. ΠΜ/01/2019, που η Υπηρεσία μας δημοσίευσε στις 17.7.2019, είχε γίνει αναφορά ότι κατά το 2017 υπήρξε δαπάνη ύψους €237.244, η οποία αφορούσε σε πληρωμές για ενοικίαση και ναύλωση πτήσεων, πλην όμως για τη δαπάνη αυτή δεν είχε γίνει κάποιος έλεγχος. Έλεγχος των δαπανών της Προεδρίας είχε γίνει και κατά το 2016 (με συνολική δαπάνη σε ταξιδιωτικά γραφεία ύψους €148.300), τα δε ευρήματα που αφορούσαν σε θέματα ίσης μεταχείρισης των ταξιδιωτικών γραφείων για αγορά εισιτηρίων είχαν περιληφθεί σε επιστολή που είχε σταλεί τον Μάρτιο του 2017.

3 Σκοπός του Ελέγχου και Μεθοδολογία

3.1 Θεσμικό Πλαίσιο Αρμοδιοτήτων Γενικού Ελεγκτή

Ο έλεγχος διενεργήθηκε στο πλαίσιο των συνταγματικών αρμοδιοτήτων του Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας και των προνοιών του περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου (Ν.20(Ι)/2014).

Το άρθρο 116 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας ορίζει ότι ο Γενικός Ελεγκτής ελέγχει εν ονόματι της Δημοκρατίας όλες τις εισπράξεις και πληρωμές και όλους τους λογαριασμούς χρηματικών διαθεσίμων και άλλου ενεργητικού ή άλλων υποχρεώσεων που αναλαμβάνει η Δημοκρατία ή που δημιουργούνται για λογαριασμό της. Για τον σκοπό αυτό, ο Γενικός Ελεγκτής έχει δικαίωμα να επιθεωρεί και να ελέγχει όλα τα σχετικά βιβλία, αρχεία και καταστάσεις, καθώς και τους χώρους όπου φυλάγεται το πιο πάνω ενεργητικό. Επίσης, ο Γενικός Ελεγκτής ασκεί κάθε άλλη εξουσία ή εκτελεί οποιαδήποτε άλλα καθήκοντα ή υποχρεώσεις που καθορίζονται ή του αναθέτονται δια Νόμου.

Σύμφωνα με το άρθρο 81 του περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου (Ν.20(Ι)/2014), ο Γενικός Ελεγκτής διεξάγει τον εξωτερικό έλεγχο των λογαριασμών της Δημοκρατίας.

Σύμφωνα με τον περί της Λογιστικής και Δημοσιονομικής Διαχείρισης και Χρηματοοικονομικού Ελέγχου της Δημοκρατίας Νόμο (Ν.38(Ι)/2014), ο ελέγχων λειτουργός κάθε Κονδυλίου οφείλει να διασφαλίσει την ορθότητα και νομιμότητα των εισπράξεων και πληρωμών και την αποτελεσματικότητα, αποδοτικότητα και οικονομία της υλοποίησης του οικείου Προϋπολογισμού, στη βάση των αρχών της χρηστής χρηματοοικονομικής διαχείρισης (άρθρα 7(1) και 8).

Για τον σκοπό αυτό, η Ελεγκτική Υπηρεσία προχωρεί σε οικονομικούς και διαχειριστικούς ελέγχους, όπως και ελέγχους συμμόρφωσης Υπουργείων, Τμημάτων και Υπηρεσιών της Δημόσιας Υπηρεσίας.

Επίσης, με βάση την περί δημοσίων συμβάσεων νομοθεσία, ο Γενικός Ελεγκτής ή εκπρόσωπός του έχει δικαίωμα να λαμβάνει αντίγραφο των εγγράφων του διαγωνισμού ταυτόχρονα με την προκήρυξή του και να παρακάθεται σε συνεδρίες των αρμόδιων συμβουλίων προσφορών και επιτροπών αξιολόγησης ως ανεξάρτητος παρατηρητής και να εκφράζει τις απόψεις του.

Ο περί της Καταθέσεως Στοιχείων και Πληροφοριών στον Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας Νόμος (Ν.113(Ι)/2002) παρέχει σαφείς εξουσίες στον Γενικό Ελεγκτή να ζητά στοιχεία σε οποιαδήποτε μορφή, περιλαμβανομένης και της ηλεκτρονικής μορφής, επεξηγήσεις και πληροφορίες, γραπτές ή προφορικές, που κατά την κρίση του μπορούν να τον υποβοηθήσουν στην εκτέλεση του έργου του.

3.2 Σκοπός του Ελέγχου

Ο έλεγχος διενεργήθηκε στο πλαίσιο ελέγχου συμμόρφωσης, που σκοπό είχε τη διερεύνηση των διαδικασιών που ακολούθησε η Προεδρία της Δημοκρατίας, ως αναθέτουσα αρχή με βάση την περί δημοσίων συμβάσεων νομοθεσία, για τη ναύλωση αεροσκαφών για τις μετακινήσεις του ΠτΔ. Στο πλαίσιο αυτό εξετάστηκαν και οι περιπτώσεις που η ναύλωση του αεροσκάφους γινόταν χωρίς κανένα κόστος για την Δημοκρατία, υπό μορφή δωρεάς. Τονίζεται ότι ελεγχόμενος οργανισμός είναι η Προεδρία της Δημοκρατίας (Προεδρία και Προεδρικό Μέγαρο), η οποία αποτελεί και αναθέτουσα αρχή με βάση την περί δημοσίων συμβάσεων νομοθεσία και όχι ο ίδιος ο ΠτΔ. Ο Προϊστάμενος Διοίκησης Προεδρίας έχει με βάση τη σχετική νομοθεσία την ευθύνη, τόσο ως ελέγχων λειτουργός όσο και ως προϊστάμενος της αναθέτουσας αρχής.

3.3 Ελεγκτική Προσέγγιση και Μεθοδολογία

Σύμφωνα με το άρθρο 81(2) του περί Δημοσιονομικής Ευθύνης και Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου (Ν.20(Ι)/2014), ο Γενικός Ελεγκτής διεξάγει τον εξωτερικό έλεγχο στη βάση διεθνών αναγνωρισμένων προτύπων ελέγχου που ο ίδιος αποφασίζει.

Όπως ρητά αναφέρεται στις Ελεγκτικές Οδηγίες που έχουν εκδοθεί από τον Γενικό Ελεγκτή, οι έλεγχοι της Ελεγκτικής Υπηρεσίας διεξάγονται σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου (ISAs) που εκδίδονται από τη Διεθνή Ομοσπονδία Λογιστών (IFAC) και τα Διεθνή Πρότυπα Ανώτατων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων (ISSAIs) που εκδίδει ο Διεθνής Οργανισμός Ανώτατων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων (INTOSAI), ο οποίος είναι ένας αυτόνομος, ανεξάρτητος, μη-πολιτικοποιημένος Οργανισμός, με ειδικό συμβουλευτικό καθεστώς προς το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο (ECOSOC) του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

Τα ISSAIs διαχωρίζουν τους ελέγχους που διενεργούνται από τα Ανώτατα Ελεγκτικά Ιδρύματα σε τρεις κατηγορίες, τους οικονομικούς ελέγχους (“financial audit”), τους ελέγχους συμμόρφωσης (“compliance audit”) και τους διαχειριστικούς ελέγχους (“performance audit”).

Για τους ελέγχους αυτούς υπάρχει αριθμός ελεγκτικών προτύπων που εφαρμόζονται σε όλες τις κατηγορίες ελέγχων και αριθμός ελεγκτικών προτύπων που αφορούν ειδικά στην κάθε κατηγορία ελέγχου.

Ο παρών έλεγχος συνιστά έλεγχο συμμόρφωσης και η διενέργειά του διέπεται κυρίως από τις διατάξεις των πιο κάτω Προτύπων:

- ISSAI 100 - Θεμελιώδεις Αρχές Ελέγχου για τον Δημόσιο Τομέα
- ISSAI 400 - Θεμελιώδεις Αρχές Ελέγχου Συμμόρφωσης

Το ISSAI 100 παρουσιάζει τον ορισμό του ελέγχου του δημόσιου τομέα και παρέχει τις βασικές έννοιες, στοιχεία και αρχές (τόσο τις γενικές αρχές που σχετίζονται με τον έλεγχο όσο και τις αρχές που σχετίζονται με τις διάφορες φάσεις της διαδικασίας ελέγχου) που ισχύουν για όλους τους ελέγχους του δημόσιου τομέα.

Το πλαίσιο ISSAI 400 ορίζει τον έλεγχο συμμόρφωσης ως μια ανεξάρτητη εκτίμηση του κατά πόσο ένα δεδομένο θέμα είναι σύμφωνο με τις αρχές που έχουν οριστεί ως κριτήρια ελέγχου. Οι έλεγχοι συμμόρφωσης διενεργούνται αξιολογώντας κατά πόσο οι δραστηριότητες, οι χρηματοοικονομικές συναλλαγές και οι πληροφορίες συμμορφώνονται, από κάθε ουσιώδη άποψη, με τις αρχές ή κανόνες που διέπουν την ελεγχόμενη οντότητα. Οι αρχές ή/και κανόνες αυτοί μπορεί να αφορούν στη συμμόρφωση με διατάξεις της νομοθεσίας, κανονισμών ή συμφωνιών, ή με τις γενικές αρχές χρηστής χρηματοοικονομικής διαχείρισης και συμπεριφοράς δημοσίων αξιωματούχων.

Για τον έλεγχο συγκεντρώθηκαν στοιχεία από την Προεδρία της Δημοκρατίας.

Με την ολοκλήρωση του ελέγχου από την Υπηρεσία μας, διαβιβάστηκε στις 22.11.2019 επιστολή στον Προϊστάμενο Διοίκησης Προεδρίας ο οποίος απάντησε στις 20.1.2020. Την ίδια μέρα επιστολή στην Υπηρεσία μας διαβίβασε και ο ίδιος ο ΠτΔ.

3.4 Κριτήρια Ελέγχου

Όπως αναφέρεται πιο πάνω, οι έλεγχοι συμμόρφωσης διενεργούνται αξιολογώντας κατά πόσο οι δραστηριότητες, οι χρηματοοικονομικές συναλλαγές και οι πληροφορίες συμμορφώνονται, από κάθε ουσιαστική άποψη, με τις αρχές ή κανόνες που διέπουν την ελεγχόμενη οντότητα.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, οι αρχές ή/και κανόνες αυτοί είναι:

- Ο περί της Ρύθμισης των Διαδικασιών Σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων και για Συναφή Θέματα Νόμος (Ν.73(Ι)/2016) και οι δυνάμει αυτού εκδοθέντες Κανονισμοί και εγκύκλιοι, περιλαμβανομένου του οδηγού βέλτιστων πρακτικών που έχει εκδώσει η Αρμόδια Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων, και
- Ο περί της Λογιστικής και Δημοσιονομικής Διαχείρισης και Χρηματοοικονομικού Ελέγχου της Δημοκρατίας Νόμος (Ν.38(Ι)/2014), και οι δυνάμει αυτού εκδοθέντες Κανονισμοί και εγκύκλιοι.

Σημειώνεται ότι, όπως αναφέρεται πιο πάνω, σύμφωνα με τα άρθρα 7 και 8 του περί της Λογιστικής και Δημοσιονομικής Διαχείρισης και Χρηματοοικονομικού Ελέγχου της Δημοκρατίας Νόμου (Ν.38(Ι)/2014), οι ελέγχοντες λειτουργοί έχουν, μεταξύ άλλων, την ευθύνη υλοποίησης του οικείου Προϋπολογισμού, στη βάση των αρχών της χρηστής χρηματοοικονομικής διαχείρισης, και οφείλουν να αναπτύσσουν και εφαρμόζουν κατάλληλες δομές, ώστε να εφαρμόζονται διαδικασίες ελέγχου που να διασφαλίζουν, μεταξύ άλλων, την ορθότητα και νομιμότητα των εισπράξεων και πληρωμών. Οι αρχές αυτές συνιστούν αρχές για τις οποίες επίσης γίνεται έλεγχος συμμόρφωσης.

4 Ευρήματα

4.1 Ταξίδια Προέδρου της Δημοκρατίας – Γενικά

4.1.1 Ο ΠτΔ κατά το 2018 πραγματοποίησε 19 υπηρεσιακά ταξίδια στο εξωτερικό και κατά την περίοδο 01.01.2019 – 30.09.2019 16 ταξίδια. Από τα ταξίδια αυτά, τα 14 έγιναν μέσω ταξιδιωτικών γραφείων με κανονικές πτήσεις (προγραμματισμένες – scheduled), τα 2 ταξίδια έγιναν μέσω ταξιδιωτικών γραφείων κατά την αναχώρηση και με ναύλωση αεροσκάφους, χωρίς κόστος για τη Δημοκρατία κατά την επιστροφή, τα 17 ταξίδια έγιναν με ναύλωση αεροσκάφους, χωρίς κόστος για τη Δημοκρατία και τα 2 με τη ναύλωση αεροσκάφους με κόστος €60.000 κάθε ταξίδι, όπως αναφέρονται πιο κάτω:

	Αριθμός Ταξιδίων		
	2018	2019	Σύνολο
Ναύλωση αεροσκάφους χωρίς κόστος για τη Δημοκρατία	7	10	17
Ταξιδιωτικό γραφείο (αναχώρηση) και ναύλωση αεροσκάφους χωρίς κόστος (επιστροφή)	2	0	2
Ταξιδιωτικό γραφείο και οι δύο διαδρομές	9	5	14
Ναύλωση αεροσκάφους με κόστος	1	1	2
Σύνολο	19	16	35

Σημειώνεται ότι η δαπάνη για την αγορά των αεροπορικών εισιτηρίων του ΠτΔ και της συνοδείας του από ταξιδιωτικά γραφεία ανήλθε σε €32.423 για την περίοδο 01.01.2019 – 30.09.2019 και σε €56.821 για το έτος 2018 και το κόστος διαμονής και συντήρησης του ΠτΔ και της συνοδείας του για τις ίδιες περιόδους ανήλθε σε €87.602 και €182.584, αντίστοιχα (επισυνάπτονται **Πίνακες 1(α) & 1(β)**). Επιπρόσθετα κατά το 2018 και κατά το 2019 καταβλήθηκε ποσό €60.000 για ναύλωση αεροσκάφους. Σύμφωνα με καταστάσεις που λήφθηκαν από την Προεδρία της Δημοκρατίας, οι συνολικές δαπάνες που διενεργήθηκαν από την Προεδρία της Δημοκρατίας για την περίοδο 1.1.2019-30.9.2019 ήταν €185.013 (€69.325 για αγορά αεροπορικών εισιτηρίων και €115.688 για διαμονή και συντήρηση) και για το έτος 2018 ήταν €377.144 (€154.778 για αγορά αεροπορικών εισιτηρίων και €222.366 για διαμονή και συντήρηση).

Αναφέρεται ότι στις δαπάνες του 2019 δεν περιλαμβάνονται οι πληρωμές που διενεργήθηκαν από Πρεσβείες, οι οποίες δεν είχαν παραληφθεί από το λογιστήριο της Προεδρίας μέχρι την ημερομηνία ετοιμασίας της κατάστασης, ούτε και το κόστος ναύλωσης αεροσκάφους (€60.000) για την πτήση προς και από την Νέα Υόρκη.

Σε επιστολή του, ημερ. 20.1.2020, ο ΠτΔ εξέφρασε την άποψη ότι από τον έλεγχο της Υπηρεσίας μας δεν παρατηρήθηκε η όποια παραβίαση αρχών χρηστής δημοσιοοικονομικής διαχείρισης που να οδήγησε σε διασπάθιση δημοσίου χρήματος και ότι, αντιθέτως και παραγνωρίζοντας τους ως εκ του αξιώματος του Προέδρου κανόνες ασφάλειας, απορρήτου ή και του απρόοπτα ή εξ' ανάγκης μεταβαλλομένου προγράμματός του, γίνεται εν εκτάσει αναφορά σε θέματα διαδικασίας, με τυπολατρική προσκόλληση στους κανόνες δημοσίων προσφορών, ανεξαρτήτως αν τούτο είναι εφικτό ή προς όφελος ή εις βάρος του δημοσίου συμφέροντος.

4.1.2 Σχετικά με τις ναυλώσεις αεροσκάφους, χωρίς κόστος για τη Δημοκρατία, ο Προϊστάμενος Διοίκησης Προεδρίας μας ενημέρωσε με επιστολή του, ημερ. 8.11.2019, τα ακόλουθα:

α. Την ανάληψη εξόδων για ναυλωμένες πτήσεις του ΠτΔ ανέλαβε, δια δηλώσεώς του, ο μ. Κρις Λαζαρή, Κύπριος στην καταγωγή, διαμένων στο Λονδίνο, και μετά τον θάνατο αυτού την ευθύνη ανέλαβαν οι κληρονόμοι του.

β. Οι εν λόγω δαπάνες δεν κατατίθενται σε οποιοδήποτε Ταμείο της Δημοκρατίας, αλλά πραγματοποιούνται δια απευθείας πληρωμής προς τις αεροπορικές εταιρείες.

γ. Ως εκ τούτου, δεν θεωρεί ότι εμπíπτουν εις τον εκ του Συντάγματος/Νόμου έλεγχο που διενεργεί ο Γενικός Ελεγκτής της Δημοκρατίας.

δ. Επισυνάφθηκε ανακοίνωση μέσω του ΚΥΠΕ, ημερ. 13.6.2014, σύμφωνα με την οποία ο μ. Κρις Λαζαρή δήλωσε γραπτώς ότι, λαμβάνοντας υπόψη την οικονομική κατάσταση της πατρίδας του και θέλοντας να εκφράσει έμπρακτα τη στήριξή του στις άοκνες προσπάθειες του προσωπικού φίλου ΠτΔ, μέσα στο πλαίσιο των οποίων προκύπτουν και συχνότερες επισκέψεις στο εξωτερικό, αποφάσισε να αναλάβει τα έξοδα διάθεσης για χρήση ιδιωτικού αεροπλάνου όταν κάτι τέτοιο επιβάλλουν οι συνθήκες, όπως, για παράδειγμα, στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει απευθείας αεροπορική σύνδεση με την Κύπρο. Προσθέτει ότι είναι σε όλους γνωστό ότι με τον Πρόεδρο Αναστασιάδη τον συνδέει μακρά φιλία εδώ και δεκαετίες και αυτό αποτελεί το μόνο κίνητρο για την απόφασή του αυτή, μέσα στο πλαίσιο της επιθυμίας του να στηρίξει έμπρακτα τις προσπάθειες που καταβάλλει. Τέλος, αναφέρει ότι είναι καλά γνωστό ότι το σύνολο των επιχειρηματικών του δραστηριοτήτων αναπτύσσονται στο Ηνωμένο Βασίλειο. Επισυνάφθηκε επίσης γραπτή δήλωση του ΠτΔ, ίδιας ημερομηνίας, με την οποία ευχαρίστησε τον μ. Λαζαρή για την ανιδιοτελή στήριξή του στις προσπάθειες της Κυβέρνησης και του ιδίου για το καλύτερο για την πατρίδα και διαβεβαίωσε ότι η χρήση της διευκόλυνσης θα γίνει με απόλυτα λελογισμένο τρόπο.

4.1.3 Αναφέρεται ότι, παρόλο που η ναύλωση αεροσκάφους φαίνεται να γινόταν όντως στις περιπτώσεις που δεν υπήρχαν απευθείας πτήσεις προς τον προορισμό, όπως αναφέρεται στην πιο πάνω δήλωση μέσω του ΚΥΠΕ, εντούτοις παρατηρήθηκε ότι για ταξίδι που πραγματοποιήθηκε στο Λονδίνο στις 3-6.3.2019 χρησιμοποιήθηκε ιδιωτικό αεροσκάφος χωρίς κόστος για τη Δημοκρατία, ενώ υπάρχουν απευθείας πτήσεις για Λονδίνο. Σχολιάζοντας τούτο στην επιστολή του, ημερ. 20.1.2020, ο Προϊστάμενος Διοίκησης Προεδρίας μάς ανέφερε ότι τούτο έγινε λόγω του βεβαρημένου προγράμματος του ΠτΔ και λόγω του μεγάλου αριθμού μελών της κυπριακής αντιπροσωπείας που συνόδευε τον Πρόεδρο, κάτι το οποίο δυσκόλευε την εξεύρεση εισιτηρίων στην ίδια πτήση.

4.1.4 Σύμφωνα με το άρθρο 36 του περί της Λογιστικής και Δημοσιονομικής Διαχείρισης και Χρηματοοικονομικού Ελέγχου της Δημοκρατίας Νόμου (Ν.38(Ι)/2014) «Δωρεές προς τη Δημοκρατία μπορούν να γίνουν αποδεκτές από τον Υπουργό (Οικονομικών) νοουμένου ότι εξυπηρετούν το δημόσιο συμφέρον». Συνεπώς, οι περιπτώσεις κατά τις οποίες η μεταφορά του Προέδρου γίνεται χωρίς κόστος, με τη δωρεάν παραχώρηση αεροσκάφους, θα πρέπει να τυγχάνουν της έγκρισης του Υπουργού Οικονομικών.

Σημειώνεται ότι στην Απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην υπόθεση Χατζηπαύλου Αντώνης Δ. ν. Κυπριακής Δημοκρατίας, (1999) 4 Α.Α.Δ. 984, διευκρινίστηκε ότι «ακολουθώντας τη φυσική σημασία των λέξεων έχω τη γνώμη ότι η λέξη "δωρεά" πρέπει να ερμηνευθεί κατά τη φυσική της σημασία και επομένως δεν περιορίζεται μόνο σε δωρεά σε μετρητά αλλά περιλαμβάνει και δωρεά σε είδος».

Σχολιάζοντας τούτο στην επιστολή του, ημερ. 20.1.2020, ο Προϊστάμενος Διοίκησης Προεδρίας μάς ανέφερε ότι ο Υπουργός ενημερώθηκε διά ζώσης από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και ουδεμία ένσταση έφερε, αφού κρίθηκε ότι η δωρεά ήταν σαφώς προς όφελος του δημοσίου συμφέροντος.

Διευκρινίζεται επί τούτου ότι, με βάση το άρθρο 3 του περί της Λογιστικής και Δημοσιονομικής Διαχείρισης και Χρηματοοικονομικού Ελέγχου της Δημοκρατίας Νόμου (Ν.38(Ι)/2014), αυτός «εφαρμόζεται αναφορικά με τη Λογιστική και Δημοσιονομική Διαχείριση και το Χρηματοοικονομικό Έλεγχο της Δημοκρατίας». Θεωρούμε συνεπώς προφανές ότι η αποδοχή δωρεών, και κατά πόσο αυτές συνάδουν με τις πρόνοιες του Νόμου αυτού, εμπίπτουν στον έλεγχο του Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας, ο οποίος είναι ο κατά το Σύνταγμα αρμόδιος για τον χρηματοοικονομικό έλεγχο της Δημοκρατίας.

4.1.5 Στην επιστολή του, ημερ. 20.1.2020, ο ΠτΔ μάς ανέφερε ότι, ενώ στην επιστολή μας, ημερ. 22.11.2019, γίνεται αναφορά στο συνολικό κόστος που επιβαρύνθηκε η Κυπριακή Δημοκρατία για τα ταξίδια του Προέδρου και της συνοδείας του, αποφεύγεται επιμελώς η όποια αναφορά στο ποσό το οποίο το Δημόσιο έχει εξοικονομήσει από την ανιδιοτελή χειρονομία του μ. Κρις Λαζαρή ή των χαμηλών προσφορών του ιδιοκτήτη των 2 αεροσκαφών που κατά καιρούς ναυλώνονται, με ή χωρίς κόστος για τη Δημοκρατία.

Και επειδή, όπως ανέφερε στην επιστολή του ο ΠτΔ, η Προεδρία ελέγχεται αν οι διαδικασίες που ακολούθησε ήσαν προς όφελος ή εις βάρος του δημοσίου συμφέροντος, κρίνεται πως για λόγους αποτύπωσης των πραγματικών γεγονότων θα πρέπει να συμπεριληφθούν οι εξοικονομήσεις που έχει επιτύχει, που, όπως ο ίδιος τις καταγράφει, αναλύονται σε €2.914.915 οι δωρεές μ. Κρις Λαζαρή και κληρονόμων, €592.099 από εταιρεία JetStream Aviation Inc. και €76.325 από Travelpass (Aegean & Blue Air), δηλαδή σύνολο €3.583.339, ως ακολούθως:

«(1) Συνολική εξοικονόμηση από το 2016 μέχρι και 30.9.2019, για ναυλωμένες πτήσεις αεροσκάφους, τα ποσά των οποίων κατεβλήθησαν από τον μ. Κρις Λαζαρή και κληρονόμους καθώς και πτήσεις για τις οποίες προσφέρθηκαν χαμηλές τιμές είτε στα πλαίσια προσφορών, είτε στα πλαίσια ενδεχόμενης ανταγωνιστικής διαδικασίας, με βάση τις διαδικασίες ναυλώσεως που ακολούθησε η Προεδρία:€3.583.339.

(2) Σαν αποτέλεσμα της ανιδιοτελούς προσφοράς του μ. Κρις Λαζαρή και κληρονόμων, για ναύλωση αεροσκάφους, για την περίοδο 2016 μέχρι και 30.9.2019, η Δημοκρατία εξοικονόμησε €2.914.915.

(3) Ενώ σαν αποτέλεσμα της ανιδιοτελούς προσφοράς του μ. Κρις Λαζαρή και κληρονόμων, για ναύλωση αεροσκάφους, η Δημοκρατία για τα έτη 2018 και 2019, εξοικονόμησε €1.239.348.

(4) Η συνολική εξοικονόμηση από την εταιρεία JetStream Aviation Inc. ανήλθε στις €592.099, λόγω χαμηλών τιμών που προσφέρθηκαν είτε σε σύγκριση με άλλες προσφορές που λήφθηκαν, είτε με τιμές που εξασφαλίστηκαν για διεξαγωγή των πτήσεων μέσα στα πλαίσια ενδεχόμενης διαγωνιστικής διαδικασίας.

(5) Για τις πτήσεις που αφορούσαν τις συνομιλίες στη Γενεύη στις 8-14.1.2017 και 27.6.2017-7.7.2017, κατ' αντίθεση των όσων καταγράφονται στην έκθεση και σαν αποτέλεσμα των διαδικασιών που η Προεδρία ακολούθησε, η εξοικονόμηση από προσφορές ναύλωσης από την Travelpass (Aegean & Blue Air) ανήλθε στις €76.325».

4.1.6 Ιδιωτικό ταξίδι στις Σεϋχέλλες

4.1.6.1 Κατά την εξέταση του θέματος των ταξιδιών, διαφάνηκε λόγω δαπάνης παραμονής στο εξωτερικό 2 μελών της προεδρικής φρουράς, ότι κατά τον Αύγουστο του 2018 ο ΠτΔ μετέβη ιδιωτικά στο εξωτερικό. Με βάση αναρτήσεις σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης μελών της οικογένειας του ΠτΔ, φαίνεται ότι πρόκειται για ταξίδι στις Σεϋχέλλες για το οποίο ζητήσαμε ενημέρωση ως προς τον τρόπο μετάβασης της οικογένειας του ΠτΔ, αφού υπήρξαν δημόσια ερωτήματα κατά πόσο το ταξίδι πραγματοποιήθηκε με το αεροσκάφος που είχε ναυλωθεί από τη Δημοκρατία στο πρόσφατο ταξίδι του Σεπτεμβρίου του 2019 στην Νέα Υόρκη και προβλήθηκαν ισχυρισμοί ότι υπήρξε διασύνδεση των δύο ταξιδιών. Ο Προϊστάμενος Διοίκησης Προεδρίας μας ανέφερε ότι δεν γνωρίζει κάτι για το θέμα αυτό και ότι το ιδιωτικό ταξίδι του ΠτΔ δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητες του Γενικού Ελεγκτή.

Είναι γεγονός ότι η Υπηρεσία μας δεν έχει αρμοδιότητα ελέγχου σε οποιαδήποτε δαπάνη διενεργεί κρατικός αξιωματούχος ή δημόσιος υπάλληλος για ιδιωτικούς σκοπούς, αφού αυτή δεν αφορά σε δημόσια δαπάνη.

Ωστόσο, υπήρχε φορολογική πτυχή την οποία όφειλε να διερευνήσει η Υπηρεσία μας. Συγκεκριμένα, αν όντως είχε παραχωρηθεί αεροσκάφος από οποιονδήποτε ιδιώτη για μετακίνηση του ΠτΔ και της οικογένειάς του για ιδιωτικούς σκοπούς, με οποιαδήποτε άμεση ή έμμεση κάλυψη κόστους από τη Δημοκρατία, θα έπρεπε να αναζητηθεί καθοδήγηση από το Τμήμα Φορολογίας αφού, με βάση το άρθρο 5(1) του περί Φορολογίας του Εισοδήματος Νόμου (Ν.118(I)/2002), αν το αεροσκάφος παραχωρήθηκε λόγω του αξιώματος του ΠτΔ, ώστε να μπορεί να εξαχθεί ότι παρέχεται έμμεσα από την Κυπριακή Δημοκρατία, τότε ενδεχομένως να θεωρείται παροχή σε είδος (benefit in kind) που συνιστά φορολογητέο εισόδημα. Δηλαδή, σύμφωνα και με το Ενημερωτικό Έντυπο για τις Παροχές σε Είδος που εξέδωσε το Τμήμα Φορολογίας τον Οκτώβριο του 2018, εκτός αν η νομοθεσία προβλέπει διαφορετικά, ο φορολογούμενος, υπάλληλος ή αξιωματούχος, που λαμβάνει αυτός ή μέλη της οικογένειας του παροχές σε είδος μέσα στο πλαίσιο της εργοδότησής του, γενικά υπόκειται σε φορολογία.

Τα πιο πάνω τα είχαμε αναφέρει στην επιστολή μας, ημερ. 22.11.2019, γιατί, όταν τον Σεπτέμβριο του 2019 ρωτήθηκε για την παραχώρηση πολύ μειωμένης τιμής για το υπηρεσιακό ταξίδι προς τη Νέα Υόρκη, ο ιδιοκτήτης του αεροσκάφους της JetStream Aviation Inc. απάντησε ότι το έπραξε για να συνεισφέρει στην Κυπριακή Δημοκρατία και τον λαό της. Στην περίπτωση λοιπόν που υπήρξε μια ανάλογη προσέγγιση από οποιαδήποτε ιδιώτη που ενδεχομένως να προσέφερε στον ΠτΔ τέτοιο ωφέλημα, τότε ενδεχομένως να έπρεπε να υπάρξει αποτίμηση του ωφελήματος, αποτίμηση η οποία λαμβάνει υπόψη και τυχόν ωφέλημα που παραχωρήθηκε σε μέλος της οικογένειας ή του νοικοκυριού του υπαλλήλου ή αξιωματούχου. Όλα τα πιο πάνω δεν ισχύουν αν το αεροσκάφος παραχωρήθηκε λόγω της προσωπικής ιδιότητας του ΠτΔ (π.χ. λόγω προσωπικής φιλίας).

Στην ίδια επιστολή μας είχαμε επισημάνει ότι, στην περίπτωση φορολογικών θεμάτων που αφορούν σε οποιοδήποτε υποκείμενο στον φόρο (φυσικό ή νομικό) πρόσωπο, ελεγχόμενος της Ελεγκτικής Υπηρεσίας είναι πάντοτε το Τμήμα Φορολογίας και όχι το πρόσωπο αυτό, ακόμη κι αν πρόκειται για δημόσιο υπάλληλο ή κρατικό αξιωματούχο.

Στην επιστολή του, ημερ. 20.1.2020, ο ΠτΔ εξέφρασε την άποψη ότι οι πιο πάνω αναφορές μας επιβεβαιώνουν πως ο Γενικός Ελεγκτής δεν περιορίζεται στον δημοσιονομικό έλεγχο της Προεδρίας (ως εκ του Συντάγματος έχει εξουσία), αλλά προχωρεί, καθ' υπέρβαση εξουσιών, όπως ο ίδιος ο ΠτΔ υποστηρίζει, σε έρευνα σε βάρος του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Είναι σαφές, συνεχίζει στην επιστολή του ο ΠτΔ, πως με την υιοθέτηση των ισχυρισμών που προβλήθηκαν, αυτό που αφήνεται να νοηθεί μέσα από τη διασύνδεση του ιδιωτικού με το δημόσιο ταξίδι του ΠτΔ στην Νέα Υόρκη, είναι πως το ιδιωτικό ταξίδι καλύφθηκε από το κόστος ναύλωσης του αεροσκάφους για Νέα Υόρκη ενώ, όπως διαπιστώνει η ίδια Ελεγκτική Υπηρεσία, η προσφορά της JetStream Aviation Inc. εκρίθη ως ασυνήθιστα χαμηλή, αφού περιοριζόταν στις €60.000, ενώ των άλλων εταιρειών κυμαινόταν από €330,000 έως €360,000. Συνεπώς, προσθέτει ο ΠτΔ, «τα δημόσια ερωτήματα» για συσχετισμό των δύο ταξιδιών είναι όχι μόνον αβάσιμα αλλά και κακόβουλα, με μόνο στόχο να πλήξουν το κύρος του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας». Ο ΠτΔ εκφράζει επίσης την έκπληξή του για το γεγονός ότι στην επιστολή μας, ημερ. 22.11.2019, δεν καταγράφεται η οποιαδήποτε σαφής απάντηση στους εν λόγω ισχυρισμούς όταν μάλιστα ο Γενικός Ελεγκτής ζήτησε ενημέρωση και προχώρησε σε διερεύνηση του θέματος.

4.1.6.2 Με την ίδια επιστολή του, ημερ. 20.1.2020, ο ΠτΔ μάς ενημέρωσε πως:

α. Κανένα αεροσκάφος δεν παρεχωρήθη δωρεάν για μετάβαση του ΠτΔ και της οικογένειάς του στις Σεϋχέλλες. Εκείνο που στην πραγματικότητα συνέβη είναι πως το αεροσκάφος, που έχει έδρα το αεροδρόμιο Λάρνακας, θα μετέβαινε στις Σεϋχέλλες για μετακίνηση της οικογένειάς του εν λόγω ιδιοκτήτη όπου παραθέριζε.

β. Λόγω των φιλικών σχέσεων που διατηρεί με τον ΠτΔ, ο ιδιοκτήτης του πρότεινε, προς αποφυγή των εμπορικών πτήσεων μέσω τρίτων χωρών, τη διευθέτηση μετάβασης του Προέδρου και της οικογένειάς του κατά την ημέρα αναχώρησης του αεροσκάφους για Σεϋχέλλες, όπως και κατ' ανάλογο τρόπο διευθετήθηκε και η επιστροφή.

γ. Οι φιλικές σχέσεις που ο ΠτΔ διατηρεί με τον ιδιοκτήτη της εταιρείας JetStream Aviation Inc. και το ενδιαφέρον αυτού για την Κύπρο καταδεικνύονται και από μια σειρά πρωτοβουλιών προς όφελος της Κυπριακής Δημοκρατίας και των πολιτών της, όπως:

- ◆ Η εισφορά €500.000 στον Ανεξάρτητο Φορέα Κοινωνικής Στήριξης στις 7.4.2016, με απευθείας έμβασμα στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους.
- ◆ Η διάθεση αεροσκαφών της εταιρείας σε χαμηλές τιμές όπως διαπιστώνεται, με αποτέλεσμα να εξοικονομήσει το κράτος €592.099.
- ◆ Η διαγραφή ποσού €670.000, που είχε δικαίωμα να αξιώσει από το Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Προς επίρρωση των πιο πάνω, ο ΠτΔ μάς διαβίβασε επιστολή του δικηγόρου του ιδιοκτήτη της υπό αναφορά εταιρείας, ημερ. 15.1.2020.

Από τα πιο πάνω έχουμε επιβεβαιώσει την εισφορά του ποσού των €500.000 στον Ανεξάρτητο Φορέα Κοινωνικής Στήριξης δεδομένου ότι είμαστε οι ελεγκτές του Φορέα. Επίσης, δεδομένου ότι το Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου συνιστά ελεγχόμενο οργανισμό της Υπηρεσίας μας, έχουμε διερευνήσει την αναφορά για διαγραφή ποσού €670.000 που η εταιρεία είχε δικαίωμα να αξιώσει από το εν λόγω κρατικό πανεπιστήμιο και έχουμε διαπιστώσει ότι τον Φεβρουάριο του 2009 το Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου υπέγραψε 10ετές συμβόλαιο (1.10.2009-30.9.2019) για ενοικίαση χώρων με τις εταιρείες K. Contractors Ltd και P. Estates Ltd. Το συμφωνηθέν ενοίκιο ανερχόταν στα €13,20 ανά τ.μ. μηνιαίως, δηλαδή €49.300 τον μήνα. Το ενοικιαστήριο έγγραφο προνοούσε αύξηση του ενοικίου κατά 9% ανά διετία. Την 1.12.2014 το Πανεπιστήμιο ενημερώθηκε από την εταιρεία K. Contractors Ltd ότι έχουν προχωρήσει στην πώληση του μεριδίου του κτηρίου της στην εταιρεία ANR Ltd. Στις 25.1.2017 το Πανεπιστήμιο ενημερώθηκε από τον δικηγόρο της εταιρείας ANR Ltd για παράλειψη καταβολής συμφωνηθείσας αύξησης ενοικίων. Μετά από προφορικές διαπραγματεύσεις συμφωνήθηκε ότι δεν θα καταβληθούν οποιεσδήποτε αυξήσεις, εφόσον προχωρήσει η ανανέωση

της ενοικίασης του κτηρίου. Πρόσφατα υπογράφηκε νέο συμβόλαιο για τους ίδιους χώρους, για περίοδο 8 ετών, με δικαίωμα αποχώρησης.

Στη βάση των πιο πάνω και λαμβάνοντας ιδίως υπόψη:

- ♦ την πολύ υψηλή τιμή ενοικίου (€13,20 ανά τ.μ.),
- ♦ το γεγονός ότι λόγω της οικονομικής κρίσης το Υπουργικό Συμβούλιο είχε αποφασίσει στις 14.12.2011 μείωση των ενοικίων των κτηρίων στα οποία στεγαζόταν η δημόσια υπηρεσία, μείωση που στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν είχε γίνει,
- ♦ ότι αποφασίστηκε νέα 8-ετής επέκταση της σύμβασης ενοικίασης σε ένα ασύμφορο από πλευράς ενοικίου κτήριο,

θεωρούμε απαράδεκτο καν να αναφέρεται από την εταιρεία ότι δήθεν αποτελεί πρωτοβουλία προς όφελος της Κυπριακής Δημοκρατίας η συγκεκριμένη συμφωνία.

4.1.6.3 Στην επιστολή του, ημερ. 20.1.2020, ο ΠτΔ σχολίασε επίσης την αναφορά μας ότι κατά την εξέταση των ταξιδιών, «διαφάνηκε λόγω δαπάνης παραμονής στο εξωτερικό 2 μελών της Προεδρικής Φρουράς ότι τον Αύγουστο του 2018 ο ΠτΔ μετέβη ιδιωτικά στο εξωτερικό», αναφέροντας ότι «πρόκειται περί αβάσιμου και/ή ανυπόστατου ευρήματος αφού τα έξοδα διαμονής κατεβλήθησαν από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ενώ τα επιδόματα εξωτερικού, πέραν του ότι περιορίστηκαν στο ήμισυ, είναι δικαιώματα που καταβάλλονται στη φρουρά του Προέδρου ανεξαρτήτως του λόγου παρουσίας του στο εξωτερικό.»

4.1.7 Σχετικά με το ταξίδι του ΠτΔ και της συνοδείας του στην Νέα Υόρκη για να λάβει μέρος στην 74^η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών τον Σεπτέμβριο του 2019, αναφέρεται ότι πραγματοποιήθηκε με ναύλωση αεροσκάφους της εταιρείας Jetstream Aviation Inc. έναντι ποσού €60.000 για τη διαδρομή Λάρνακα – Λονδίνο - Νέα Υόρκη - Λάρνακα. Όπως μας έχει αναφερθεί, δεν έχει παραληφθεί από την Προεδρία το σχετικό τιμολόγιο. Επισημαίνεται ότι, με την ίδια εταιρεία και με το ίδιο κόστος, πραγματοποιήθηκε το ταξίδι στην Νέα Υόρκη τον Σεπτέμβριο του 2018 (Λάρνακα-Σάλτσμπουργκ-Λονδίνο-Νέα Υόρκη-Λάρνακα), ενώ τον Νοέμβριο του 2016 πραγματοποιήθηκαν με την ίδια εταιρεία 2 ταξίδια προς Γενεύη 6-12.11.2016 και 19-22.11.2016 (Λάρνακα-Γενεύη-Λάρνακα) για τις συνομιλίες για το Κυπριακό έναντι ποσού €152.830 (\$81.000 κάθε ταξίδι). Σε άλλες δύο περιπτώσεις, προς Crans Montana της Ελβετίας (27.6.2017 – 7.7.2017) και προς Γενεύη (8.1.2017 – 14.1.2017) χρησιμοποιήθηκαν άλλες εταιρείες. Για όλα τα πιο πάνω ταξίδια, ακολουθεί σχολιασμός της διαδικασίας που ακολουθήθηκε κάθε φορά.

4.2 Ταξίδια ΠτΔ – Διαδικασίες ναύλωσης αεροσκαφών

Σημειώνεται καταρχάς ότι, για τις πιο κάτω ναυλώσεις πτήσεων, οι σχετικές παρατηρήσεις/επισημάνσεις/διαπιστώσεις της Υπηρεσίας μας βασίζονται σε στοιχεία τα οποία ζητήθηκαν και μας δόθηκαν από την Προεδρία της Δημοκρατίας.

Προορισμός για τον οποίο έγινε ναύλωση ιδιωτικού αεροσκάφους για τον ΠτΔ και τη συνοδεία του	Ανάδοχος	Κόστος (€)	Διαδικασία με βάση τη νομοθεσία δημοσίων συμβάσεων
Νέα Υόρκη (21 – 28.9.2019)	JetStream Aviation Inc.	60.000	Συνοπτική διαδικασία
Σάλτσμπουργκ – Λονδίνο - Νέα Υόρκη (19 – 30.9.2018)	JetStream Aviation Inc.	60.000	Καμία

Προορισμός για τον οποίο έγινε ναύλωση ιδιωτικού αεροσκάφους για τον ΠτΔ και τη συνοδεία του	Ανάδοχος	Κόστος (€)	Διαδικασία με βάση τη νομοθεσία δημοσίων συμβάσεων
Crans Montana της Ελβετίας (27.6.2017 – 7.7.2017)	Aegean Air	80.336	Εξαιρέθηκε με Απόφαση ΥΣ
Γενεύη της Ελβετίας (8.1.2017 – 14.1.2017)	Aegean Air	15.525	Καμία
Mont Pelerin της Ελβετίας (6-12.11.2016 και 19-22.11.2016) – 2 ταξίδια	JetStream Aviation Inc.	152.830	Εξαιρέθηκε με Απόφαση ΥΣ

Στην επιστολή του, ημερ. 20.1.2020, ο ΠτΔ εξέφρασε την άποψη πως η δυνατότητα παράκαμψης ή υποσκελισμού κανόνων δημοσίων προσφορών δεν είναι άγνωστη στις γενικές αρχές του δικαίου, αναγνωρίζεται σε σωρεία αποφάσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου, όταν αυτό επιβάλλεται για λόγους δημοσίου συμφέροντος. Έθεσε δε το ερώτημα γιατί παραγνωρίζονται οι αρχές οι οποίες θέτουν το δημόσιο συμφέρον υπεράνω οποιουδήποτε τυπικού κανόνα και καθιστούν δυνατή τη μη τήρηση επουσιώδους κανόνα της διαδικασίας, χωρίς τούτο να επηρεάζει τη νομιμότητα της τελικής πράξης ή απόφασης.

Σημειώνουμε, χάριν πληρότητας, ότι είναι καλά εμπεδωμένο στη νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου, με αναφορά στο σύγγραμμα του Δαγτόγλου "Γενικό Διοικητικό Δίκαιο" ότι:

«Το δημόσιο συμφέρον δεν αποτελεί κριτήριο πέρα και υπεράνω του θετού δικαίου, αλλά εκφράζεται από αυτό, με τρόπο και κατά τους τύπους που αντιστοιχούν στην ιεραρχία του θετού δικαίου. Με άλλα λόγια, το δημόσιο συμφέρον δεν μπορεί να θεμελιώσει απαλλαγή από την αρχή της νομιμότητας, αλλά, αντιθέτως, δημόσιο συμφέρον είναι μόνο ό,τι τα συνταγματικώς οριζόμενα όργανα ορίζουν ως δημόσιο συμφέρον. Τα όργανα αυτά είναι πρώτιστα η συντακτική και νομοθετική εξουσία. Η διοίκηση καθορίζει το δημόσιο συμφέρον μόνο στο πλαίσιο του συντάγματος και των νόμων και μόνο εφόσον και καθόσον είναι εξουσιοδοτημένη προς τούτο από το σύνταγμα και τους νόμους».

Ο Προϊστάμενος Διοίκησης Προεδρίας στην επιστολή του, ημερ. 20.1.2020, μας ανέφερε πως, λόγω του ότι η συντριπτική πλειονότητα των ηγετών και αρχηγών κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαθέτουν κρατικά αεροσκάφη, οι πλείστες διευθετήσεις και η τελική ολοκλήρωση των προγραμμάτων των διαφόρων συνόδων, επισήμων επισκέψεων και συνεδρίων, είτε διαμορφώνονται λίγες μέρες πριν την ημερομηνία έναρξής τους, είτε επιδέχονται αλλαγές ακόμη και την τελευταία στιγμή, ένεκα της ευχέρειας των υπόλοιπων ηγετών, αφού διαθέτουν ιδιόκτητα αεροσκάφη. Τούτο, όπως εξήγησε, δεν ισχύει στην περίπτωση του ΠτΔ.

4.2.1 Ναύλωση αεροσκάφους για μετάβαση του ΠτΔ και της Κυπριακής Αντιπροσωπείας στην Νέα Υόρκη (21 – 28.9.2019)

Διαδικασία

Για την πιο πάνω πτήση προκηρύχθηκε με Συνοπτικές Διαδικασίες, με βάση το Άρθρο 90(1)(γ) του περί Δημοσίων Συμβάσεων και για Συναφή Θέματα Νόμου Ν.73(Ι)/2016, η προσφορά με αρ. 5/2019, μετά από σχετικό αίτημα, ημερ. 2.9.2019, της Αν. Διευθύντριας του Διπλωματικού Γραφείου του ΠτΔ και αυθημερόν έγκριση του αιτήματος από τον Προϊστάμενο της Διοίκησης Προεδρίας.

Το εν λόγω Άρθρο καταγράφεται αυτούσιο πιο κάτω:

«90.-(1) Για δημόσιες συμβάσεις, των οποίων η εκτιμώμενη αξία, εκτός Φ.Π.Α., δεν υπερβαίνει:

(α) Τις 2.000 ευρώ για προμήθειες και έργα και τις 5.000 ευρώ για υπηρεσίες, η αναθέτουσα αρχή δύναται να αναθέτει απευθείας τη σύμβαση χωρίς να προηγηθεί η προβλεπόμενη στο παρόν Μέρος διαδικασία σύναψης σύμβασης·

(β) τις 15.000 ευρώ για προμήθειες και έργα και τις 25.000 ευρώ για υπηρεσίες η αναθέτουσα αρχή δύναται να ζητά την υποβολή γραπτών ή προφορικών προσφορών από περιορισμένο, κατά την κρίση της, αριθμό οικονομικών φορέων·

(γ) τις 50.000 ευρώ για προμήθειες και έργα και τις 80.000 ευρώ για υπηρεσίες, ή τα κατώτατα όρια όταν πρόκειται για δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών και τις 850.000 ευρώ όταν πρόκειται για δημόσιες συμβάσεις έργων, που προορίζονται να καλύψουν ανάγκες εκτός της επικράτειας της Δημοκρατίας, η αναθέτουσα αρχή δύναται να αναθέτει τη σύμβαση, χωρίς δημοσίευση προκήρυξης, με βάση την ακόλουθη διαδικασία:

(i) Η αναθέτουσα αρχή καταρτίζει τα αναγκαία έγγραφα της διαδικασίας σύναψης σύμβασης, τα οποία αποστέλλει, σε τουλάχιστον τέσσερις (4) οικονομικούς φορείς της αιτιολογημένης επιλογής της, όταν από τις προκαταρκτικές διαβουλεύσεις της αγοράς, κατ' αναλογία του εδαφίου (1) του άρθρου 37, προκύπτει εύλογα ότι ενδιαφέρονται να υποβάλουν προσφορά. Η αποστολή των εγγράφων του διαγωνισμού σε λιγότερους από τέσσερις (4) οικονομικούς φορείς πρέπει να δικαιολογείται επαρκώς,

(ii) Η προθεσμία για την υποβολή των προσφορών δεν δύναται να είναι μικρότερη των επτά (7) ημερών από την ημερομηνία αποστολής της σχετικής πρόσκλησης,

(iii) Οι προσφορές υποβάλλονται στη διεύθυνση της αναθέτουσας αρχής μέχρι την καθορισμένη ημερομηνία και ώρα που αναφέρεται στην πρόσκληση για την υποβολή των προσφορών.

(2) Οι αναθέτουσες αρχές δεν επιτρέπεται να προβαίνουν σε κατάτμηση των συμβάσεων με σκοπό την ευνοϊκή εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου.

(3) Οι αναθέτουσες αρχές υποβάλλουν ανά τρίμηνο, στην Αρμόδια Αρχή Δημόσιων Συμβάσεων, με κοινοποίηση στην Ελεγκτική Υπηρεσία της Δημοκρατίας, κατάλογο όλων των συμβάσεων που συνήφθησαν βάσει του παρόντος άρθρου, για ποσά πέραν των 2.000 ευρώ.»

Για την υπό αναφορά προσφορά, η Προεδρία απευθύνθηκε, μετά από εισήγηση του Προϊσταμένου της, σε πέντε (5) εταιρείες με τις οποίες - όπως αναφέρεται στην πιο πάνω εισήγηση - η Προεδρία είχε συνεργαστεί ξανά και ήταν ικανοποιημένη από τις υπηρεσίες που της είχαν προσφερθεί.

Οι πέντε εταιρείες ήταν οι ακόλουθες:

- i.** Cyprus Airways
- ii.** Orthodoxou Travel
- iii.** Qatar Airways
- iv.** JetStream Aviation Inc.
- v.** Aegean Air

Στις 5.9.2019 ζητήθηκαν προσφορές από τις πιο πάνω εταιρείες μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και στον συνημμένο **Πίνακα 2** καταγράφεται αναλυτικά, με βάση τα στοιχεία τα οποία μας δόθηκαν από την Προεδρία, η πιο πάνω διαδικασία ζήτησης και υποβολής προσφορών, στην οποία φαίνονται οι ημέρες και ώρες των σχετικών ηλεκτρονικών μηνυμάτων.

Όπως φαίνεται και στον Πίνακα 2, προσφορά υπέβαλαν τελικά οι εταιρείες JetStream Aviation Inc. για το ποσό των €60.000 και Orthodoxou Travel με δύο εναλλακτικές προσφορές ύψους €330.000 και €360.000, αντίστοιχα. Όσον αφορά στις άλλες τρεις εταιρείες που δεν υπέβαλαν προσφορά, η εταιρεία Cyrgus Airways δήλωσε ότι δεν είχε υποβάλει προσφορά για λειτουργικούς λόγους («operational reasons»), η εταιρεία Qatar Airways λόγω του ότι διέθετε αεροπλάνο το οποίο θα μπορούσε να μεταφέρει μέχρι 13 επιβάτες (ενώ η αποστολή αποτελείτο συνολικά από 17 άτομα), το κόστος του οποίου ανερχόταν σε USD 369.000, και η Aegean Air ότι δεν είχε διαθέσιμο αεροπλάνο για τις συγκεκριμένες πτήσεις και δεν διέθετε εξοπλισμό για υπερατλαντικές πτήσεις.

Σύμφωνα με την έκθεση αξιολόγησης του διαγωνισμού, η Επιτροπή Αξιολόγησης, η οποία είχε συσταθεί από τον Προϊστάμενο της Διοίκησης Προεδρίας, παρακάθισε σε δύο συνεδρίες, στις 16 και 17.9.2019. Κατά την πρώτη συνεδρία αποφασίστηκε όπως ζητηθούν επιπρόσθετες πληροφορίες από τον χαμηλότερο εντός προδιαγραφών προσφοροδότη, εταιρεία JetStream Aviation Inc., ενόψει του γεγονότος ότι η τιμή της προσφοράς του, η οποία ανερχόταν σε €60.000, θεωρήθηκε υπερβολικά χαμηλή.

Μετά και τις διευκρινίσεις που δόθηκαν από την εν λόγω εταιρεία στις 17.9.2019, την ίδια ημέρα η Επιτροπή Αξιολόγησης συνεδρίασε και εισηγήθηκε κατακύρωση της προσφοράς στην εν λόγω εταιρεία, αφού σύμφωνα με την έκθεση αξιολόγησης η αιτιολόγηση που είχε δοθεί κρίθηκε ως δικαιολογημένη.

Η εισήγηση της Επιτροπής Αξιολόγησης εγκρίθηκε στις 17.9.2019 από τον Προϊστάμενο της Διοίκησης Προεδρίας και στις 18.9.2019 στάλθηκε στην εταιρεία JetStream Aviation Inc. επιστολή κατακύρωσης για την πτήση της Κυπριακής αντιπροσωπείας στο Λονδίνο και μετέπειτα στην Νέα Υόρκη για το ποσό των €60.000 συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ.

Μέχρι την ημέρα του ελέγχου δεν είχε γίνει η σχετική πληρωμή προς τον επιτυχόντα.

Παρατηρήσεις/διαπιστώσεις:

Από τα πιο πάνω παρατηρούμε/διαπιστώνουμε τα ακόλουθα:

α. Στο αρχικό ηλεκτρονικό μήνυμα, ημερ. 5.9.2019, το οποίο είχε σταλεί στους προσφοροδότες, δεν είχε καθοριστεί ημερομηνία και ώρα υποβολής των προσφορών, κατά παράβαση των σχετικών προνοιών του πιο πάνω Άρθρου 90, με το οποίο εγκρίθηκε η συνοπτική διαδικασία, όπου, μεταξύ άλλων, απαιτείται όπως οι προσφορές υποβάλλονται στη διεύθυνση της αναθέτουσας αρχής μέχρι την καθορισμένη ημερομηνία και ώρα που αναφέρεται στην πρόσκληση για την υποβολή των προσφορών. Ημερομηνία και ώρα καθορίστηκε σε δεύτερο ηλεκτρονικό μήνυμα, ημερ. 5.9.2019, το οποίο ωστόσο είχε σταλεί αφού δύο εκ των εταιρειών, οι εταιρείες Cyrgus Airways και Aegean Air, είχαν δηλώσει ήδη ότι δεν θα υπέβαλλαν προσφορά και, ως εκ τούτου, το εν λόγω ηλεκτρονικό μήνυμα δεν τους είχε σταλεί.

Ωστόσο, ούτε ο εκ των υστέρων καθορισμός ημερομηνίας και ώρας υποβολής προσφοράς με το νέο ηλεκτρονικό μήνυμα, ημερ. 5.9.2019, ικανοποιούσε τις σχετικές πρόνοιες του πιο πάνω Άρθρου, σύμφωνα με τις οποίες η προθεσμία για την υποβολή των προσφορών δεν

δύναται να είναι μικρότερη των επτά (7) ημερών από την ημερομηνία αποστολής της σχετικής πρόσκλησης, αφού ζητήθηκε η υποβολή προσφοράς την επομένη, δηλαδή στις 6.9.2019 και ώρα 13:00.

Τέλος, παρατηρούμε ότι ενώ στις τέσσερις εταιρείες το αρχικό ηλεκτρονικό μήνυμα ζήτησης προσφοράς, ημερ. 5.9.2019, είχε σταλεί μεταξύ των ωρών 11:30 πμ – 11:34 πμ, στην εταιρεία JetStream Aviation Inc. στάλθηκε στις 12:55 μμ και αφού είχαν απαντήσει οι δύο πιο πάνω εταιρείες ότι δεν θα υπέβαλλαν προσφορά. Σημειώνεται ωστόσο ότι η εταιρεία JetStream Aviation Inc. υπέβαλε την προσφορά της μια ημέρα πριν την εταιρεία Orthodoxou Travel.

- β.** Ενώ, σύμφωνα με τις πρόνοιες του πιο πάνω άρθρου της νομοθεσίας, με βάση την οποία είχε εγκριθεί η συνοπτική διαδικασία, η αναθέτουσα αρχή (Προεδρία) καταρτίζει τα αναγκαία έγγραφα της διαδικασίας σύναψης σύμβασης, τα οποία αποστέλλει, σε τουλάχιστον τέσσερις (4) οικονομικούς φορείς της αιτιολογημένης επιλογής της, όταν από τις προκαταρκτικές διαβουλεύσεις της αγοράς, κατ' αναλογία του εδαφίου (1) του άρθρου 37, προκύπτει εύλογα ότι ενδιαφέρονται να υποβάλουν προσφορά, εντούτοις παρατηρούμε ότι κάτι τέτοιο δεν φαίνεται να έχει γίνει, αφού η επιλογή των εν λόγω εταιρειών είχε βασιστεί μόνο στην προηγούμενη εμπειρία της Προεδρίας μαζί τους, χωρίς να έχουν προηγηθεί οι όποιες διαβουλεύσεις μαζί τους, με αποτέλεσμα τρεις από τις πέντε να μην ήταν σε θέση να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του διαγωνισμού.
- γ.** Ενώ η συνοπτική διαδικασία που έχει ακολουθηθεί βασίζεται στο γεγονός ότι η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης δεν πρέπει να υπερβαίνει τις €80.000+ΦΠΑ, εντούτοις παρατηρούμε ότι πέραν της μεγάλης διαφοράς που παρουσιάζεται στις δύο έγκυρες προσφορές (€60.000 η επιτυχούσα έναντι €330.000 και €360.000 της άλλης προσφοράς), η Επιτροπή Αξιολόγησης ζήτησε από τον χαμηλότερο προσφοροδότη επιπρόσθετες πληροφορίες σχετικά με την προσφορά του, αφού είχε θεωρήσει την τιμή της (€60.000) ως υπερβολικά χαμηλή. Συγκεκριμένα, με ηλεκτρονικό μήνυμα λειτουργού του Διπλωματικού Γραφείου του ΠτΔ, ημερ. 16.9.2019, ρωτήθηκε η εταιρεία JetStream Aviation Inc. να επιβεβαιώσει και να αιτιολογήσει την τιμή της προσφοράς της, αφού η τιμή που είχε υποβάλει ήταν σημαντικά χαμηλότερη («...substantially lower...») σε σχέση με τις υπόλοιπες προσφορές που είχαν υποβληθεί. Στην απάντηση της, με ηλεκτρονικό της μήνυμα, ημερ. 17.9.2019, η εταιρεία JetStream Aviation Inc. επιβεβαίωσε την τιμή των €60.000, αναφέροντας ότι η πρόθεση τους ήταν να ενισχύσουν το πλήρωμά τους με βάση την Κύπρο και να συνεισφέρουν στην Κυπριακή Δημοκρατία και τον λαό της, καθώς και στο πολυάσχολο πρόγραμμα του ΠτΔ όταν χρειάζεται («Many thanks for your email, and we do confirm our reimbursement fee for the trip is Euros 60,000, as we intend to enhance our crew based in Cyprus and to contribute back to the Republic of Cyprus and the people, and as well as the President busy schedule when necessary. Therefore, please advise if confirmed so we can proceed into preparing the logistics for His Excellency trip.»).

Από τα πιο πάνω παρατηρούμε ότι η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης, η οποία σημειώνεται ότι δεν καταγράφεται οπουδήποτε ξεκάθαρα στη σχετική αλληλογραφία, δεν είχε υπολογιστεί όπως θα έπρεπε πριν την απόφαση για προσφυγή στη συνοπτική διαδικασία. Αν η εκτιμώμενη αξία είχε υπολογιστεί, τότε αυτή προφανώς θα ήταν μεγαλύτερη των €80.000 και συνεπώς η προσφυγή στη συνοπτική διαδικασία δεν θα ήταν νομικά εφικτή.

Σημειώνεται ενδεικτικά και μόνον, αφού δεν είναι απόλυτα συγκρίσιμες οι παρεχόμενες υπηρεσίες ως προς την απόσταση/προορισμό και επιβάτες, ότι, με βάση στοιχεία τα οποία

έχει λάβει η Υπηρεσία μας από την Αστυνομία Κύπρου, το κόστος των τελευταίων πιο πρόσφατων ναυλώσεων αεροπλάνων που έχει κάνει κατά τα έτη 2011 και 2013, ανέρχεται σε €125.000 και €157.000 με προορισμό το Πακιστάν και Μπαγκλαντές, αντίστοιχα. Σχετικές είναι και οι τιμές της τάξης των €80.000 που είχε κοστίσει στις περιπτώσεις που καταγράφονται πιο κάτω για ναύλωση αεροσκαφών για πτήσεις προς διάφορες Ελβετικές πόλεις. Συνεπώς, το κόστος προς Νέα Υόρκη είναι αδιαμφισβήτητα μεγαλύτερο.

- δ.** Δεν έχει προσκληθεί η Υπηρεσία μας στις συνεδρίες της Επιτροπής Αξιολόγησης, κατά παράβαση των σχετικών προνοιών του Κανονισμού 19 της Κ.Δ.Π. 201/2007.
- ε.** Στο αρχικό ηλεκτρονικό μήνυμα που στάλθηκε στις πέντε εταιρείες, το οποίο στην ουσία αποτελεί και τα έγγραφα της προσφοράς, πέραν του αριθμού των ατόμων της αποστολής (17 άτομα, εκ των οποίων 5 business και 12 economy), τους προορισμούς και τις προτιμητέες ημέρες και ώρες πτήσεων, δεν καθορίστηκαν άλλες απαιτήσεις, οι οποίες να σχετίζονται π.χ. είτε με την αδειοδότηση είτε με την ασφάλεια των πτήσεων.
- στ.** Ειδικά για το θέμα της ασυνήθιστα χαμηλής προσφοράς, όπως η ίδια η Επιτροπή Αξιολόγησης είχε χαρακτηρίσει την προσφορά της JetStream Aviation Inc, ο Οδηγός Βέλτιστων Πρακτικών της αρμόδιας αρχής δημοσίων συμβάσεων αναφέρει τα ακόλουθα:

«Η κατάσταση στην οποία η τιμή μιας προσφοράς είναι ουσιαστικά χαμηλότερη από άλλες, παρουσιάζει ιδιαίτερη δυσκολία. Κατ' αρχήν είναι αναμενόμενη η θετική διάθεση των μελών του Αρμόδιου Οργάνου Αξιολόγησης απέναντι σε μια προσφορά που φαίνεται να εξυπηρετεί τις απαιτήσεις της Αναθέτουσας Αρχής εξασφαλίζοντας παράλληλα την εξοικονόμηση πόρων από αυτούς που η ίδια ανέμενε να διαθέσει για τη συγκεκριμένη σύμβαση. Εν τούτοις, μια ασυνήθιστα χαμηλή προσφορά μπορεί να υποκρύπτει καταστάσεις που ενδεχομένως θέτουν σε κίνδυνο την επιτυχή υλοποίηση της σύμβασης ή ακόμη και παράνομες δραστηριότητες. Μπορεί, π.χ., ο συγκεκριμένος οικονομικός φορέας να προσέφερε χαμηλή τιμή για έναν ή περισσότερους από τους παρακάτω λόγους:

- ◆ έχει παρανοήσει τις απαιτήσεις της Αναθέτουσας Αρχής
- ◆ έχει παρανοήσει τους πιθανούς κινδύνους και τις επιπτώσεις τους
- ◆ δρα αθέμιτα, σε βάρος του υγιούς ανταγωνισμού, για να μεγιστοποιήσει την πιθανότητα ανάληψης της σύμβασης
- ◆ εκμεταλλεύεται εργασιακά το προσωπικό του ή δεν τηρεί τις διατάξεις περί προστασίας των εργαζομένων και περί των συνθηκών εργασίας τους
- ◆ προτίθεται στη συνέχεια να διεκδικήσει, σαν αντιστάθμισμα, μείωση των υποχρεώσεών του, εκμεταλλευόμενος τυχόν αδυναμίες ή ασάφειες των εγγράφων διαγωνισμού.

Σε κάθε περίπτωση και ιδίως εάν το Αρμόδιο Όργανο Αξιολόγησης υποψιάζεται ότι μπορεί να ισχύει οποιοσδήποτε από τους παραπάνω λόγους, είναι υποχρεωμένο να θεωρήσει την προσφερόμενη τιμή ως ασυνήθιστα χαμηλή.

Και στις δύο παραπάνω περιπτώσεις που αφορούν στη διαπίστωση τιμής Dumping ή στην εμφάνιση ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών, το Αρμόδιο Όργανο Αξιολόγησης, πριν από τον χαρακτηρισμό των προσφορών ως απορριπτέες, οφείλει να ζητήσει εγγράφως σχετικές διευκρινήσεις από τους προσφέροντες και να αποφασίσει στη συνέχεια σχετικά με την αποδοχή των διευκρινήσεων ή την απόρριψη των προσφορών.

Η αίτηση παροχής διευκρινίσεων επί των οικονομικών προσφορών ενέχει τον κίνδυνο να οδηγήσει σε διαφοροποίηση της προσφερόμενης τιμής, κατάσταση που το Αρμόδιο Όργανο Αξιολόγησης δεν θα είναι εύκολο να διαχειριστεί χωρίς κινδύνους. Για το λόγο αυτό πρέπει να χρησιμοποιείται αποκλειστικά στις προαναφερόμενες περιπτώσεις και πάντα στο πλαίσιο των αρχών της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας.

Στις περιπτώσεις των ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών, οι παρεχόμενες διευκρινίσεις μπορούν να αφορούν ιδίως:

- ◆ τον οικονομικό χαρακτήρα της μεθόδου δομικής κατασκευής, της μεθόδου κατασκευής των προϊόντων ή της παροχής των υπηρεσιών.
- ◆ τις επιλεγείσες τεχνικές λύσεις ή/και τις εξαιρετικά ευνοϊκές συνθήκες που διαθέτει ο προσφέρων για την εκτέλεση του έργου, την προμήθεια των προϊόντων ή την παροχή των υπηρεσιών.
- ◆ την πρωτοτυπία του έργου, των προμηθειών ή των υπηρεσιών, που προτείνει ο προσφέρων.
- ◆ την τήρηση των διατάξεων περί προστασίας της εργασίας και των συνθηκών εργασίας που ισχύουν στον τόπο εκτέλεσης της παροχής.
- ◆ την ενδεχόμενη χορήγηση, σε νόμιμα πλαίσια, κρατικής ενίσχυσης στον προσφέροντα».

Η υπό διερεύνηση περίπτωση ασυνήθιστα χαμηλής προσφοράς φαίνεται να προσομοιάζει περισσότερο με την εξής αναφορά του εγχειριδίου “Abnormally Low Tenders” που έχει εκδώσει ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α., στα αγγλικά OECD), στο οποίο εξηγούνται οι πιθανοί λόγοι για τέτοιες περιπτώσεις ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών.

“Deliberate strategy of an economic operator: The submission of an abnormally low tender may represent the deliberate action or strategy of an economic operator.

For example, Company E offers an extremely low price in order to provide continued employment for staff. Company F offers a low price in order to drive competitors out of the market. Company G offers a low price on the assumption that it will be able to agree on future amendments to the contract and increase remuneration by means of negotiation during the execution phase of the contract”

Σχόλια αναθέτουσας αρχής:

Ο Προϊστάμενος Διοίκησης Προεδρίας στην επιστολή του, ημερ. 20.1.2020, εξέφρασε την άποψη ότι η παραβίαση της πρόνοιας περί ελάχιστης διορίας 7 ημερών ήταν αναγκαία λόγω των στενών χρονοδιαγραμμάτων που επέβαλλε η ολοκλήρωση της διαδικασίας, εφόσον και το τελικό πρόγραμμα του ΠτΔ δεν ήταν δυνατό να καθοριστεί ενωρίτερα. Μας ανέφερε επίσης ότι η Επιτροπή Αξιολόγησης και ο ίδιος είχαν αξιολογήσει την προσφορά και είχαν καταλήξει ότι αυτή δεν ενέπιπτε στους λόγους αποκλεισμού που προβλέπει ο Οδηγός Βέλτιστων Πρακτικών της αρμόδιας αρχής δημοσίων συμβάσεων και ότι με την κατακύρωση υπήρξε εξοικονόμηση ύψους €270.000.

Ο ΠτΔ στην επιστολή του, ημερ. 20.1.2020, εξέφρασε απορία πως είναι δυνατόν να γίνεται τέτοια εκτεταμένη επίκληση των αρχών του Οδηγού Βέλτιστων Πρακτικών ή του εγχειριδίου του Ο.Ο.Σ.Α., για «Abnormally Low Tenders» όταν, από τότε που υπάρχει συνεργασία με την Jetstream Aviation Inc. (πέραν των 4 χρόνων) ουδέποτε παρατηρήθηκε οποιαδήποτε παράνομη

ενέργεια ή αθέτηση υποχρεώσεων ή υπεβλήθη οποιαδήποτε αξίωση ή καταγράφηκε η οποιαδήποτε συμπεριφορά της εν λόγω εταιρείας που να συμπίπτει έστω και σε ένα από τα όσα αρνητικά καταγράφονται στα εν λόγω εγχειρίδια ή οδηγούς. Διερωτήθηκε επίσης γιατί δεν έγινε επίκληση των εν λόγω κανόνων στις προηγούμενες Εκθέσεις της Ελεγκτικής Υπηρεσίας, αλλά και γιατί δεν καταγράφεται το γεγονός ότι ουδέποτε η εν λόγω εταιρεία συμπεριφέρθη κατά τρόπον που να δικαιολογεί τις ανησυχίες, που σήμερα εκφράζει η Ελεγκτική Υπηρεσία. Επιπρόσθετα, ο ΠτΔ διερωτάται σε τι προσομοιάζουν οι «ασυνήθιστα χαμηλές τιμές» με τα όσα καταγράφονται στο εγχειρίδιο του Ο.Ο.Σ.Α. και ποιες σκοπιμότητες υπηρετούν οι εκτεταμένες αναφορές και τα αβάσιμα συμπεράσματα.

Στην ίδια επιστολή του, ο ΠτΔ σχολιάζει την αναφορά της Υπηρεσίας μας ότι «όταν τον Σεπτέμβριο του 2019 ρωτήθηκε για την παραχώρηση πολύ μειωμένης τιμής για το υπηρεσιακό ταξίδι προς τη Νέα Υόρκη, ο ιδιοκτήτης του αεροσκάφους της Jetstream Aviation Inc. απάντησε ότι το έπραξε για να συνεισφέρει στην Κυπριακή Δημοκρατία και τον λαό της» και εκφράζει την άποψη πως είναι πέραν από έκδηλο πως η Ελεγκτική Υπηρεσία υιοθέτησε τη λογική των υποκρυπτομένων σκοπιμοτήτων, αντί των ειλικρινών προθέσεων του ιδιοκτήτη των αεροσκαφών, όπως αυτές επιβεβαιώνονται από την επιστολή του ΠτΔ.

4.2.2 Ναύλωση αεροσκάφους για μετάβαση του ΠτΔ και της Κυπριακής Αντιπροσωπείας σε Σάλτσμπουργκ - Λονδίνο - Νέα Υόρκη (19 - 30.9.2018)

Διαδικασία

Στα έγγραφα που δόθηκαν στην Υπηρεσία μας δεν φαίνεται το άρθρο του σχετικού Νόμου στο οποίο βασίστηκε η διαδικασία προσφορών που είχε ακολουθηθεί στην προκειμένη περίπτωση.

Η διαδικασία/αλληλογραφία σχετικά με τα υπό αναφορά ταξίδια φαίνεται αναλυτικά στον συνημμένο **Πίνακα 3**.

Από τη μελέτη των εγγράφων των σχετικών φακέλων διαπιστώθηκε ότι για το εν λόγω ταξίδι στάλθηκαν από λειτουργό της Προεδρίας δύο ηλεκτρονικά μηνύματα, ημερ. 7.8.2018 και ένα στις 9.8.2018 στην εταιρεία Fly2 Travel, με τα οποία είχε ζητηθεί από την εταιρεία να προχωρήσει με κρατήσεις για τα υπό αναφορά ταξίδια, με διαφορετικές όμως ημερομηνίες και συνθέσεις αποστολών από την τελική προσφορά που ζητήθηκε και αξιολογήθηκε/ανατέθηκε. Δόθηκε επίσης διευκρίνιση με δεύτερο μήνυμα ότι για ένα άτομο είχε ήδη γίνει κράτηση, ενώ με το τρίτο πιο πάνω μήνυμα έγινε αλλαγή στις ημερομηνίες για τρία άτομα. Για τα πιο πάνω ηλεκτρονικά μηνύματα δεν υπάρχουν στη σχετική αλληλογραφία απαντήσεις της εν λόγω εταιρείας.

Για τα ίδια ταξίδια και με βάση σχετικά ηλεκτρονικά μηνύματα, η Προεδρία ζήτησε προσφορά από τις τέσσερις (4) ακόλουθες εταιρείες:

- i.** Fly2 Travel
- ii.** Travel Pass
- iii.** JetStream Aviation Inc.
- iv.** Top Kinisis

Σύμφωνα με τα ηλεκτρονικά μηνύματα τα οποία μας δόθηκαν από τους υπηρεσιακούς φακέλους, όπως φαίνεται αναλυτικά στον Πίνακα 3, οι προσφορές από τις πιο πάνω εταιρείες για τα υπό αναφορά ταξίδια ζητήθηκαν σε διαφορετικές ημερομηνίες και ώρες, με αποτέλεσμα και οι προσφορές τους να υποβληθούν σε διαφορετικές ημερομηνίες και ώρες. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι για την εταιρεία Fly2 Travel δεν φαίνεται η ημερομηνία υποβολής της προσφοράς της, η

οποία επιβεβαιώθηκε ωστόσο με εσωτερικό ηλεκτρονικό μήνυμα μεταξύ λειτουργών της Προεδρίας, ημερ. 29.8.2018, η εταιρεία Travel Pass υπέβαλε προσφορά στις 29.8.2018, ενώ η εταιρεία Top Kinisis υπέβαλε προσφορά στις 27.8.2018. Όσον αφορά τέλος στην εταιρεία JetStream Aviation Inc., της ζητήθηκε προσφορά στις 30.8.2018, δηλαδή αφού είχαν υποβάλει οι υπόλοιπες εταιρείες τις προσφορές τους, την οποία υπέβαλε τελικά στις 31.8.2018.

Σύμφωνα με Εσωτερικό Σημείωμα λειτουργού του Διπλωματικού Γραφείου του ΠτΔ, ημερ. 29.8.2018, υποβλήθηκαν οι ακόλουθες τέσσερις προσφορές:

- i. Fly2 Travel: €63.000
- ii. Travel Pass: €53.500
- iii. JetStream Aviation Inc.: €60.000
- iv. Top Kinisis: €52.980

Στις 10.9.2018, η Επιτροπή Αξιολόγησης εισηγήθηκε την κατακύρωση της προσφοράς στην εταιρεία JetStream Aviation Inc., για τον λόγο – όπως αναφέρεται στην έκθεση της – ότι ήταν η μοναδική εταιρεία που προσέφερε ιδιωτική πτήση, σε σύγκριση με τις υπόλοιπες εταιρείες των οποίων οι προσφορές τους αφορούσαν σε εμπορικές πτήσεις. Η εισήγηση της Επιτροπής Αξιολόγησης εγκρίθηκε αυθημερόν από τον Προϊστάμενο της Διοίκησης Προεδρίας.

Στις 17.10.2018 καταβλήθηκε στην εταιρεία JetStream Aviation LLC το ποσό των €60.000, έναντι των πιο πάνω υπηρεσιών.

Παρατηρήσεις/διαπιστώσεις:

Από τα πιο πάνω παρατηρούμε/διαπιστώνουμε τα ακόλουθα:

- α. Δεν έχουν υποβληθεί στην Υπηρεσία μας στοιχεία από τους υπηρεσιακούς φακέλους σχετικά με την αλληλογραφία με την εταιρεία Fly2 Travel, η οποία είχε προηγηθεί της προσφοράς, με την οποία της είχε ζητηθεί να προχωρήσει με κρατήσεις για τα υπό αναφορά ταξίδια, με διαφορετικές όμως ημερομηνίες και συνθέσεις αποστολών από την τελική προσφορά που ζητήθηκε και αξιολογήθηκε/ανατέθηκε.
- β. Το γεγονός ότι τα ηλεκτρονικά μηνύματα με τα οποία είχαν ζητηθεί προσφορές, είχαν σταλεί σε διαφορετικές ημερομηνίες και ώρες στους προσφοροδότες, δεν συνάδει με τις βασικές αρχές της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης των προσφοροδοτών, λαμβάνοντας μάλιστα υπόψη ότι, από τον επιτυχόντα τελικά προσφοροδότη, ζητήθηκε και υπέβαλε την προσφορά του μετά που είχαν υποβάλει τις προσφορές τους οι άλλοι τρεις προσφοροδότες.
- γ. Στο Εσωτερικό Σημείωμα του λειτουργού του Διπλωματικού Γραφείου του ΠτΔ, ημερ. 29.8.2018, στο οποίο γίνεται η πιο πάνω αναφορά, καταγράφεται ότι η εταιρεία JetStream Aviation Inc. είχε υποβάλει προσφορά για το ποσό των €60.000, ενώ, με βάση τη σχετική αλληλογραφία που τέθηκε ενώπιον της Υπηρεσίας μας, η εν λόγω εταιρεία υπέβαλε την προσφορά της στις 31.8.2018, δύο μέρες μετά την ημερομηνία του πιο πάνω Σημειώματος. Σημειώνεται ότι, ενώ τα ηλεκτρονικά μηνύματα στις τρεις άλλες εταιρείες, με τα οποία είχαν ζητηθεί οι προσφορές τους, είχαν σταλεί από άλλη λειτουργό της Προεδρίας, η οποία προώθησε τις απαντήσεις τους στον πιο πάνω λειτουργό του Διπλωματικού Γραφείου του ΠτΔ στις 28 και 29.8.2018, ο τελευταίος απέστειλε το ηλεκτρονικό μήνυμα ζητώντας προσφορά από την εταιρεία JetStream Aviation Inc. στις 30.8.2018, η οποία υποβλήθηκε σε αυτόν στις 31.8.2018.

- δ. Η αιτιολογία της ανάθεσης της σύμβασης στην εταιρεία JetStream Aviation Inc., η οποία σημειώνεται είχε υποβάλει την τρίτη χαμηλότερη προσφορά, ότι ήταν η μοναδική εταιρεία που προσέφερε ιδιωτική πτήση, σε σύγκριση με τις υπόλοιπες εταιρείες των οποίων οι προσφορές τους αφορούσαν σε εμπορικές πτήσεις, δεν συνάδει με τη σχετική αλληλογραφία με τους προσφοροδότες, αφού στα ηλεκτρονικά μηνύματα που τους στάλθηκαν για να υποβάλουν προσφορά δεν υπήρχε ανάλογη απαίτηση.
- ε. Ουσιαστικά, φαίνεται ότι από τις τρεις εταιρείες ζητήθηκαν προσφορές για μεταφορά του ΠτΔ και της συνοδείας του με εμπορικές πτήσεις και, αφού λήφθηκαν οι προσφορές αυτές, ζητήθηκε προσφορά από την JetStream Aviation Inc. για ναύλωση αεροσκάφους. Άρα, για σκοπούς ναύλωσης αεροσκάφους δεν ακολουθήθηκε καμία ανταγωνιστική διαδικασία και έγινε απευθείας ανάθεση στην JetStream Aviation Inc., κατά παράβαση της σχετικής νομοθεσίας.

Σχόλια αναθέτουσας αρχής:

Ο Προϊστάμενος Διοίκησης Προεδρίας στην επιστολή του, ημερ. 20.1.2020, μας ανέφερε ότι το κόστος ναύλωσης του ιδιωτικού αεροσκάφους δεν υπερέβαινε τις €60.000, όσο δηλαδή θα ήταν το κόστος για τη συνοδεία του ΠτΔ με εμπορικές πτήσεις και έτσι προτιμήθηκε η λύση αυτή που θα επέτρεπε καλύτερη αξιοποίηση του χρόνου του ΠτΔ και λιγότερη ταλαιπωρία. Όπως ανέφερε, αν ακολουθείτο ανταγωνιστική διαδικασία η Δημοκρατία θα πλήρωνε ποσό €302.849, ενώ με την απευθείας ανάθεση κατέβαλε ποσό €60.000.

Όσον αφορά στο Εσωτερικό Σημείωμα του λειτουργού του Διπλωματικού Γραφείου του ΠτΔ, ημερ. 29.8.2018, ο Προϊστάμενος Διοίκησης Προεδρίας μάς ανέφερε ότι αυτό ετοιμάστηκε στις 31.8.2018 και ώρα 11.25π.μ., δηλαδή μετά την υποβολή της τελευταίας προσφοράς.

4.2.3 Ναύλωση Αεροσκάφους για μετάβαση του ΠτΔ και της συνοδείας του στο Crans Montana της Ελβετίας (27.6.2017 – 7.7.2017)

Διαδικασία

Στις 22.6.2017 ετοιμάστηκε Σημείωμα από τριμελή Επιτροπή αποτελούμενη από λειτουργούς της Προεδρίας, στο οποίο αναφερόταν ότι, ενόψει της επικείμενης τότε μετάβασης του ΠτΔ και της συνοδείας του στη Γενεύη και ακολούθως στο Crans Montana για τη Διάσκεψη για την Κύπρο, είχε ετοιμαστεί από την Προεδρία Πρόταση προς το Υπουργικό Συμβούλιο για εξαίρεση της διαδικασίας ναύλωσης της υπό αναφορά πτήσης από τις πρόνοιες του περί της Ρύθμισης των Διαδικασιών Σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων και για Συναφή Θέματα Νόμου (Ν.73(Ι)/2016). Στο πλαίσιο της πιο πάνω Πρότασης, όπως αναφέρεται στο Σημείωμα, ζητήθηκαν από την πιο πάνω Επιτροπή και υποβλήθηκαν οι ακόλουθες προσφορές:

- i. Aegean Air: €80.336
- ii. Cobalt Air: €90.150
- iii. Blue Air: €97.843

Η εν λόγω Επιτροπή, με το πιο πάνω Σημείωμά της, εισηγήθηκε την κατακύρωση της προσφοράς στην εταιρεία Aegean Air, η οποία είχε υποβάλει τη χαμηλότερη τιμή, εισηγήση η οποία εγκρίθηκε από τον Προϊστάμενο της Διοίκησης Προεδρίας. Η πιο πάνω Πρόταση εγκρίθηκε με σχετική Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου στις 28.6.2017.

Η διαδικασία ζήτησης και υποβολής προσφορών φαίνεται στον συνημμένο **Πίνακα 4**.

Σύμφωνα με τη σχετική αλληλογραφία και σχετικό εσωτερικό Σημείωμα λειτουργού του Διπλωματικού Γραφείου της Δημοκρατίας, ημερ. 10.7.2017, προς τον Προϊστάμενο της Διοίκησης Προεδρίας, η εταιρεία Aegean Air, η οποία ήταν η επιτυχούσα στην υπό αναφορά διαδικασία, αδυνατούσε να πραγματοποιήσει την πτήση επιστροφής του ΠτΔ και της συνοδείας του, λόγω άλλων διευθετημένων ήδη δρομολογίων. Ως εκ τούτου, με οδηγίες του ΠτΔ, ο Προϊστάμενος της Διοίκησης Προεδρίας επικοινωνήσε με τις άλλες δύο εταιρείες που είχαν λάβει μέρος στη διαδικασία προσφορών, Cobalt Air και Blue Air και τελικά επιλέγηκε η εταιρεία Blue Air, η οποία μπορούσε να εκτελέσει την πτήση από Γενεύη, σε αντίθεση με την εταιρεία Cobalt Air που μπορούσε να την εκτελέσει μέσω των άλλων αεροδρομίων, καθιστώντας αδύνατο να επιλεγεί η λύση αυτή λόγω χρονοδιαγραμμάτων.

Σύμφωνα με τα στοιχεία των υπηρεσιακών φακέλων, έναντι των πιο πάνω υπηρεσιών καταβλήθηκε τελικά στην εταιρεία Travel Pass, η οποία είχε οριστεί με σχετική σύμβαση από την Aegean Air ως ο Ναυλωτής («The Charterer»), το ποσό των €40.078,43 και στην εταιρεία Orthodoxou Aviation Limited, αντιπρόσωπο της εταιρείας Blue Air, το ποσό των €44.335,10.

Δηλαδή, το συνολικό ποσό το οποίο έχει καταβληθεί για την υπό αναφορά ναύλωση ανέρχεται σε €84.413,53, το οποίο είναι κατά €4.077,53 ψηλότερο από το συνολικό ποσό το οποίο είχε ανατεθεί αρχικά στην εταιρεία Aegean Air. Σημειώνεται ότι, έναντι της πιο πάνω άρνησης της Aegean Air να εκτελέσει την εν λόγω πτήση, δεν υπήρχε από την εταιρεία οποιαδήποτε συμβατική κάλυψη της Αναθέτουσας Αρχής για το επιπρόσθετο κόστος που έχει επιβαρυνθεί.

Σχόλια αναθέτουσας αρχής:

Ο Προϊστάμενος Διοίκησης Προεδρίας στην επιστολή του, ημερ. 20.1.2020, μας ανέφερε ότι από τη διαδικασία που ακολουθήθηκε υπήρξε εξοικονόμηση ύψους €3.180.

4.2.4 Ναύλωση αεροσκάφους για μετάβαση του ΠτΔ και της συνοδείας του στη Γενεύη της Ελβετίας (8.1.2017 - 14.1.2017)

Διαδικασία

Σύμφωνα με ηλεκτρονικό μήνυμα της ιδιαιτέρας του ΠτΔ, ημερ. 20.12.2016, μετά από τηλεφωνική επικοινωνία του ΠτΔ με τον Πρόεδρο της Aegean, παράκληση ήταν όπως διευθετηθεί πτήση της Aegean στις 8.1.2017 από Λάρνακα στη Γενεύη και επιστροφή, η οποία ωστόσο θα καθοριζόταν ανάλογα με τις συνομιλίες, με πιθανότητα επιστροφής τις 14.1.2017.

Στις 21.12.2016, με ηλεκτρονικό του μήνυμα προς την ιδιαιτέρα του ΠτΔ, εκπρόσωπος της εταιρείας Aegean ανέφερε ότι η προσφορά τους ήταν για €400/εισιτήριο, περιλαμβανομένων φόρων αεροδρομίου, με μέγιστο αριθμό επιβατών τους 80 (business class service) και ότι η πτήση θα δρομολογείτο αποκλειστικά για τις ανάγκες της Προεδρίας της Κυπριακής Δημοκρατίας. Δόθηκαν επίσης τα στοιχεία του εκπροσώπου της εταιρείας στην Κύπρο, ο οποίος θα επικοινωνούσε μαζί τους για όλες τις λεπτομέρειες, κρατήσεις και εκδόσεις εισιτηρίων.

Στις 21.12.2016 στάλθηκε στην ιδιαιτέρα του ΠτΔ ηλεκτρονικό μήνυμα από τον πιο πάνω εκπρόσωπο της εταιρείας, με το οποίο ενημέρωνε για τους τρόπους χειρισμού της ναύλωσης και έθετε στη διάθεση της Προεδρίας, ανά πάσα στιγμή, όπως ανέφερε, και την τοπική Διεύθυνση Πωλήσεων τους στη Λευκωσία.

Στις 23.12.2016 στάλθηκε ηλεκτρονικό μήνυμα από τον πιο πάνω εκπρόσωπο της εταιρείας στην Ανώτερη Επιθεωρήτρια Λογαριασμών της Προεδρίας, με το οποίο, όπως αναφέρει, επιβεβαίωσε τηλεφωνικά τους επικοινωνία, με βάση την οποία του είχε αναφερθεί ότι επιλέχθηκε από την

Προεδρία η συνεργασία με ταξιδιωτικό γραφείο για τις πτήσεις, ζητώντας τα στοιχεία του εν λόγω γραφείου.

Στις 27.12.2016, η Ανώτερη Επιθεωρήτρια Λογαριασμών της Προεδρίας ενημέρωσε με ηλεκτρονικό της μήνυμα τον πιο πάνω εκπρόσωπο της εταιρείας, ότι το ταξιδιωτικό γραφείο το οποίο είχε επιλέξει η Προεδρία να προχωρήσει για την υπό αναφορά ναύλωση ήταν το γραφείο Travel Pass, δίδοντας και τα στοιχεία επικοινωνίας του, χωρίς ωστόσο να φαίνεται από τη σχετική αλληλογραφία ο λόγος επιλογής του εν λόγω γραφείου.

Η πιο πάνω διαδικασία φαίνεται στον συνημμένο **Πίνακα 5**.

Παρατηρήσεις/διαπιστώσεις:

Η νομική βάση της διαδικασίας που ακολουθήθηκε δεν αναφέρεται στα σχετικά σημειώματα, εν πάση όμως περιπτώσει αυτή δεν είναι σύμφωνη με τον περί της Ρύθμισης των Διαδικασιών Σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων και για Συναφή Θέματα Νόμο (Ν.73(Ι)/2016).

Με βάση τις πληρωμές που έγιναν για τη συγκεκριμένη ναύλωση, πληρώθηκαν διάφορα τιμολόγια του ταξιδιωτικού γραφείου Travel Pass για το συνολικό ποσό των €15.525 για 37 επιβάτες, το οποίο αντιστοιχεί σε €420/επιβάτη, δηλαδή €20/επιβάτη ή €740 συνολικά ψηλότερο από το ποσό που είχε υποβάλει αρχικά η εταιρεία Aegean.

Σχόλια αναθέτουσας αρχής:

Ο Προϊστάμενος Διοίκησης Προεδρίας στην επιστολή του, ημερ. 20.1.2020, μας ανέφερε ότι λόγω των δημόσιων αργιών των Χριστουγέννων, Πρωτοχρονιάς και Θεοφανείων δεν υπήρχε χρονικό περιθώριο για να ζητηθούν προσφορές και ότι, εφόσον η προσφερόμενη τιμή των €15.000 ήταν πολύ συμφέρουσα, λόγω του ότι η ημερομηνία επιστροφής παρέμενε ανοικτή και ότι, με τη διαδικασία που έχει ακολουθηθεί, υπήρξε εξοικονόμηση ύψους €73.145.

4.2.5 Ναύλωση Αεροσκάφους για μετάβαση του ΠτΔ και της συνοδείας του στο Mont Pelerin της Ελβετίας (6-12.11.2016 και 19-22.11.2016)

Διαδικασία

Στις 28.3.2017 ετοιμάστηκε από την Προεδρία Πρόταση προς το Υπουργικό Συμβούλιο για καλυπτική έγκριση εξαίρεσης της διαδικασίας ναύλωσης της υπό αναφορά πτήσης από τις πρόνοιες του περί της Ρύθμισης των Διαδικασιών Σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων και για Συναφή Θέματα Νόμου (Ν.73(Ι)/2016). Στην πιο πάνω Πρόταση αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι για τους λόγους που αναφέρονται αναλυτικά σε αυτήν, είχε προκριθεί ως καταλληλότερη διευθέτηση η ναύλωση αεροσκάφους, αφού με τον τρόπο αυτό θα διασφαλιζόταν η ασφάλεια και εμπιστευτικότητα και θα παρεχόταν η αναγκαία ευελιξία για τον προγραμματισμό τόσο της αναχώρησης, όσο και της επιστροφής.

Όπως αναφέρεται στην πιο πάνω Πρόταση, ζητήθηκαν τιμές από διάφορες εταιρείες και, συνυπολογίζοντας τα θέματα ασφάλειας και διασφάλισης του απορρήτου, καθώς και της καλύτερης εξυπηρέτησης της αποστολής και του σκοπού της, είχε προκριθεί η εταιρεία JetStream Aviation Inc. για το ποσό των €75.000. Για τους ίδιους λόγους, όπως αναφέρεται επίσης στην πιο πάνω Πρόταση, οι ίδιες διευθετήσεις έγιναν με την ίδια εταιρεία και την ίδια τιμή και στην περίπτωση της δεύτερης συνάντησης του Mont Pelerin στις 19-22.11.2016.

Η πιο πάνω Πρόταση εγκρίθηκε με σχετική Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου στις 29.3.2017.

Με βάση τις πληρωμές που έγιναν για τη συγκεκριμένη ναύλωση, εκδόθηκαν δύο τιμολόγια ύψους €75.000 (\$81.000) το καθένα από την εταιρεία Jetstream Aviation Inc., στα οποία αναγράφεται ότι οι πληρωμές θα πρέπει να γίνουν στην εταιρεία AL-Murjan Company.

Σύμφωνα με το Δελτίο Πληρωμής, οι δύο πληρωμές έγιναν στην εταιρεία AL-Murjan Company για το συνολικό ποσό των €152.830,18.

Παρατηρήσεις/διαπιστώσεις:

Στην αλληλογραφία, η οποία δόθηκε στην Υπηρεσία μας από την Προεδρία της Δημοκρατίας, σχετικά με την υπό αναφορά ναύλωση, δεν υπάρχει οποιοδήποτε στοιχείο το οποίο να σχετίζεται/τεκμηριώνει τη διαδικασία με την οποία έχει επιλεγεί η εν λόγω εταιρεία για την πιο πάνω ναύλωση.

Τονίζεται ότι η εξαίρεση μιας σύμβασης από το πεδίο εφαρμογής της περί της σύναψης συμβάσεων νομοθεσίας, δεν αίρει την υποχρέωση της αναθέτουσας αρχής να τηρεί τις αρχές της διαφάνειας, της αναλογικότητας, της ίσης μεταχείρισης και της αποφυγής διακρίσεων, όπως ρητά καθορίζεται στο άρθρο 30 του περί της Λογιστικής και Δημοσιονομικής Διαχείρισης και Χρηματοοικονομικού Ελέγχου της Δημοκρατίας Νόμου (Ν.38(Ι)/2014).

Σχόλια αναθέτουσας αρχής:

Ο Προϊστάμενος Διοίκησης Προεδρίας στην επιστολή του, ημερ. 20.1.2020, μας ανέφερε ότι δεν υπήρχε διαθέσιμος χρόνος για να ζητηθούν προσφορές και για αυτό η Προεδρία απευθύνθηκε στη συγκεκριμένη εταιρεία και ότι, από τη διαδικασία που ακολουθήθηκε, υπήρξε εξοικονόμηση ύψους €19.250.

5. Συμπεράσματα και Συστάσεις

Η Υπηρεσία μας αντιλαμβάνεται πλήρως την ανάγκη που προκύπτει και την ευκολία από τη ναύλωση αεροσκαφών για τις μετακινήσεις του ΠτΔ, σε σχέση με τη χρήση κανονικών (προγραμματισμένων) πτήσεων και τονίζει εμφαντικά πως η επιλογή του τρόπου μετακίνησης του ΠτΔ είναι θέμα πολιτικής, για το οποίο δεν εκφράζουμε άποψη.

Ως προς το θέμα αποδοχής δωρεών για τις μετακινήσεις αυτές, η Υπηρεσία μας έχει την άποψη και συστήνει ότι, εφόσον η Προεδρία αποφασίσει, με πολιτικά κριτήρια, να αποδέχεται δωρεές για τον συγκεκριμένο σκοπό, τότε θα πρέπει να τεθούν κριτήρια για το ποιες δωρεές γίνονται αποδεκτές (π.χ. μόνο πολίτες της Δημοκρατίας ή/και ξένοι υπήκοοι, κάτοικοι της Κυπριακής Δημοκρατίας ή/και κάτοικοι τρίτων χωρών, αν θα επιτρέπονται σχέσεις δωρητών με το κυπριακό δημόσιο μέσω δημοσίων συμβάσεων ή άλλως πως, τυχόν μέγιστο ύψος δωρεών κλπ). Για παράδειγμα, στον περί Πολιτικών Κομμάτων Νόμο καθορίζεται ότι απαγορεύονται εισφορές πέραν των €50.000 ή εισφορές από εταιρείες αν δεν είναι εγγεγραμμένες δυνάμει του περί Εταιρειών Νόμου ή, στην περίπτωση φυσικού προσώπου, δεν επιτρέπονται εισφορές πέραν των €5.000 αν το πρόσωπο αυτό δεν κατέχει την κυπριακή υπηκοότητα ή κυπριακή καταγωγή. Τα κριτήρια και η διαδικασία θα πρέπει να τεθούν γραπτώς ενώπιον του Υπουργού Οικονομικών όπως προβλέπει η σχετική νομοθεσία και ακολούθως να δημοσιοποιηθούν για λόγους διαφάνειας. Επίσης, είναι εισηγησή μας ότι οι δωρητές και τα ποσά που θα προσφέρουν θα πρέπει να δημοσιοποιούνται.

Ως προς τις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων για ναύλωση αεροσκαφών, θεωρούμε προφανές ότι αυτές δεν τηρήθηκαν για τους λόγους που εκτενώς αναφέρονται στην παρούσα Έκθεση. Είναι από την άλλη γεγονός ότι οι ναυλώσεις αεροσκαφών γινόντουσαν κατά κανόνα σε χαμηλές ή πολύ χαμηλές τιμές και ως εκ τούτου δεν προκύπτει θέμα διασπάθισης δημοσίου χρήματος. Αυτό δεν αναιρεί την υποχρέωση της Διοίκησης της Προεδρίας να ακολουθεί νομότυπες διαδικασίες και να τηρεί τις αρχές της διαφάνειας και ίσης μεταχείρισης όλων των οικονομικών φορέων, αρχές που αποτελούν την πεμπτοουσία της περί των δημοσίων συμβάσεων ευρωπαϊκής και κυπριακής νομοθεσίας.

Ήδη, έχουμε ενημερωθεί από τον Προϊστάμενο Διοίκησης Προεδρίας με επιστολή του, ημερ. 15.10.2019, ότι η Προεδρία, για σκοπούς ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας και της διαφάνειας των σχετικών διαδικασιών, αποφάσισε να προκηρύξει σχετικό διαγωνισμό.

Όπως αναφέρεται στην επιστολή του Προϊσταμένου Διοίκησης Προεδρίας, ημερ. 20.1.2020, η σχετική ομάδα τεχνοκρατών που έχει προς τούτο συσταθεί, στην οποία εκπροσωπείται ως Παρατηρητής και η Υπηρεσία μας, έχει καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η ανάγκη για ναύλωση αεροσκαφών εξυπηρετείται κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο με τη σύναψη ειδικής συμφωνίας πλαισίου αγοράς είτε αεροπορικών πτήσεων, είτε υπηρεσιών ναύλωσης αεροσκάφους, μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και αριθμού επιλεγέντων βάσει προδιαγραφών αερομεταφορέων, οι οποίοι θα εκδηλώσουν ενδιαφέρον ύστερα από σχετική πρόσκληση. Οι συμβεβλημένοι με τη Δημοκρατία οικονομικοί φορείς θα καλούνται να υποβάλουν προσφορά/τιμή κάθε φορά που προκύπτει ανάγκη μετάβασης του Προέδρου και της συνοδείας του στο εξωτερικό, ανάλογα με τις ανάγκες και τις απαιτήσεις της συγκεκριμένης μετάβασης και η εκάστοτε κατακύρωση θα γίνεται με τον συμβεβλημένο αεροπορικό μεταφορέα που θα έχει εμπρόθεσμα υποβάλει την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη, βάσει τιμής, προσφορά. Σημειώνεται ότι η υπό αναφορά συμφωνία-πλαίσιο προτείνεται να έχει διάρκεια ενός (1) έτους, με δικαίωμα ανανέωσης για ακόμη ένα (1) έτος. Σε σχέση με την επιλογή των αερομεταφορέων, κρίθηκε

αναγκαίο αυτοί να ικανοποιούν ορισμένες απαραίτητες, υπό τις περιστάσεις, προϋποθέσεις και οι οποίες αφορούν, τουλάχιστον, στη διασφάλιση ικανοποιητικού επιπέδου ασφάλειας, εχεμύθειας, αξιοπιστίας και ποιότητας, καθώς επίσης στη διατήρηση όλων των απαιτούμενων αδειών και την ικανότητα εκτέλεσης όλων των σχετικών διεργασιών που αφορούν στη μετάβαση και στην επιστροφή του Προέδρου της Δημοκρατίας και της συνοδείας του από την Κύπρο στο εξωτερικό και αντίστροφα.

Για τον σκοπό αυτό, αναγνωρίζοντας επίσης την ανάγκη διασφάλισης ικανοποιητικής αποτελεσματικότητας για όλα τα μέρη της συμφωνίας-πλαίσιο, η υπό αναφορά ομάδα εργασίας, σε συνεργασία με το Τμήμα Πολιτικής Αεροπορίας, θα καταλήξει σύντομα σε συγκεκριμένο κατάλογο εταιρειών που προσφέρουν τις πιο πάνω αερομεταφορικές υπηρεσίες, προκειμένου να αποσταλεί η προαναφερθείσα πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος. Ο εν λόγω κατάλογος θα αποτελείται από αερομεταφορείς που είναι αδειοδοτημένοι από τις κυπριακές ή ευρωπαϊκές αρμόδιες αρχές ή/και έχουν ως βάση τους την Κύπρο ή/και μπορούν να εξυπηρετήσουν υπερατλαντικές μεταφορές από ή προς την Κύπρο ή/και έχουν ήδη συνεργαστεί με την Προεδρία για την εξυπηρέτηση παρόμοιων αναγκών στο παρελθόν.

Παράλληλα, με οδηγίες της Προεδρίας, δημιουργήθηκε η ειδική ηλεκτρονική διεύθυνση tender@presidency.gov.cy για την υποβολή των προσφορών από τους ενδιαφερόμενους φορείς. Στην εν λόγω ηλεκτρονική διεύθυνση παραχωρήθηκε πρόσβαση σε δύο χρήστες και βάσει του λογισμικού που έχει εφαρμοστεί, καθίσταται δυνατή η αναγνώριση της ταυτότητας και του ακριβούς χρόνου σύνδεσης κάθε χρήστη. Με την πιο πάνω διευθέτηση είναι δυνατό να διασφαλιστεί, στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, ότι το άνοιγμα των προσφορών θα γίνεται από τους δύο χρήστες ταυτόχρονα και όχι πριν από την καθορισμένη ημερομηνία και ώρα λήξης του διαγωνισμού. Εξυπακούεται ότι σε αντίθετη περίπτωση ο διαγωνισμός θα θεωρείται άκυρος.

Επιπρόσθετα, ετοιμάζεται Πρόταση προς το Υπουργικό Συμβούλιο, στην οποία θα περιλαμβάνονται όλες οι λεπτομέρειες του όλου θέματος με σκοπό την, με βάση τις διατάξεις του άρθρου 19, εξαίρεση της πιο πάνω αναφερόμενης διαδικασίας σύναψης συμφωνίας-πλαίσιο από τις διατάξεις του περί της Ρύθμισης των Διαδικασιών Σύναψης Δημόσιων Συμβάσεων και για Συναφή Θέματα Νόμου, για τον λόγο ότι η προστασία των ουσιαστών συμφερόντων ασφάλειας της Δημοκρατίας δεν μπορεί να διασφαλιστεί με λιγότερο δραστικά μέτρα, πρόταση η οποία έχει ετοιμαστεί σε συνεργασία, τόσο της Υπηρεσίας μας όσο και του Γραφείου της Γενικής Λογίστριας της Δημοκρατίας.

Η Υπηρεσία μας θεωρεί πολύ ικανοποιητικό το πιο πάνω πλαίσιο ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων ναύλωσης αεροσκαφών και ως εκ τούτου, με δεδομένη την υιοθέτησή του, δεν προβαίνουμε σε περαιτέρω συστάσεις για το θέμα αυτό.

Όσον αφορά στα θέματα εξασφάλισης εισιτηρίων σε εμπορικές πτήσεις, σχετική είναι η Ειδική Έκθεσή μας με αρ. ΠΜ/01/2019 και ημερ. 17.7.2019 και οι εκεί συστάσεις μας.

ΤΑΞΙΔΙΑ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΕΙΑΣ 2018

A/A	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΑΞΙΔΙΟΥ	ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ	ΣΚΟΠΟΣ ΤΑΞΙΔΙΟΥ	ΑΡ. ΑΤΟΜΩΝ	ΕΙΔΟΣ ΠΤΗΣΗΣ	ΑΞΙΑ ΕΙΣΗΤΗΡΙΟΥ €	ΆΛΛΑ ΕΞΟΔΑ €	ΕΠΙΔΟΜΑ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ €	ΚΟΣΤΟΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ €
1	2-3/1/2018	ΡΙΑΝΤ ΣΑΟΥΔΙΚΗ ΑΡΑΒΙΑ	ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΠΙΣΚΕΨΗ	11	ΕΙΔΙΚΗ ΠΤΗΣΗ	0	100	883	0
2	10/1/2018	ΡΩΜΗ	4η ΣΥΝΟΔΟΣ ΧΩΡΩΝ ΝΟΤΟΥ ΕΕ	5	ΕΙΔΙΚΗ ΠΤΗΣΗ	0	50	520	861
3	22-23/2/2018	ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ	ΑΤΥΠΟ ΣΥΝΟΔΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ	5	FLY2 TRAVEL (L/CA-BRU) ΕΙΔΙΚΗ ΠΤΗΣΗ (BRU-L/CA)	4.307	70	630	2.254
4	21-23/3/2018	ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ	ΣΥΝΟΔΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ	7	TSOKKAS TRAVEL	7.335	89	1.855	6.079
5	17-21/4/2018	ΛΟΝΔΙΝΟ	25η ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΟΡΥΦΗΣ ΚΟΙΝΟΠΟΛΙΤΕΙΑΣ	4	TRAVELSHOP SUNHOUSE TRAVEL LTD	10.130	140	3.573	8.595
6	30/4-1/5/2018	ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΑ	ΤΡΙΜΕΡΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΚΥΠΡΟΥ-ΑΙΓΥΠΤΟΥ-ΕΛΛΑΔΑΣ	11	ΕΙΔΙΚΗ ΠΤΗΣΗ	0	168	779	450
7	9-10/5/2018	ΒΕΛΙΓΡΑΔΙ	ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΠΙΣΚΕΨΗ	7	ΕΙΔΙΚΗ ΠΤΗΣΗ	0	100	399	0
8	16-18/5/2018	ΣΟΦΙΑ	EU WESTERN BALKANS SUMMIT	7	COMARINE LTD	3.361	100	781	1.579

Α/Α	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΑΞΙΔΙΟΥ	ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ	ΣΚΟΠΟΣ ΤΑΞΙΔΙΟΥ	ΑΡ. ΑΤΟΜΩΝ	ΕΙΔΟΣ ΠΤΗΣΗΣ	ΑΞΙΑ ΕΙΣΗΤΗΡΙΟΥ €	ΆΛΛΑ ΕΞΟΔΑ €	ΕΠΙΔΟΜΑ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ €	ΚΟΣΤΟΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ €
9	25-29/5/2018	ΑΘΗΝΑ - ΣΠΑΡΤΗ	ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΜΥΣΤΡΑΣ GRAND PALACE RESORT & SPA ΑΠΟ ΠΡΟΕΔΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ	4	FLY2 TRAVEL	1.579	0	471	0
10	27/6-1/7/2018	ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ - ΠΑΡΙΣΙ	ΣΥΝΟΔΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ & ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΠΙΣΚΕΨΗ	6	TOP KINISIS (L/CA-BRU) ΕΙΔΙΚΗ ΠΤΗΣΗ (BRU-PAR, PAR-L/CA)	4.513	50	2.628	6.013
11	17/9/2018	ΑΘΗΝΑ	ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	4	SUNCARE TRAVEL LTD	1.077	0	335	0
12	19-30/9/2018	ΣΑΛΣΠΟΥΡΓΚ-ΛΟΝΔΙΝΟ - ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ	ΑΤΥΠΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΟΡΥΦΗΣ ΤΗΣ ΕΕ/Η.Ε 73η ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΟΗΕ	9	FLY 2	2.432	473	4.229	97.287
13	10/10/2018	ΕΛΟΥΝΤΑ - ΚΡΗΤΗ	ΤΡΙΜΕΡΗΣ ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΟΡΥΦΗΣ ΚΥΠΡΟΥ-ΕΛΛΑΔΑΣ-ΑΙΓΥΠΤΟΥ	9	ΕΙΔΙΚΗ ΠΤΗΣΗ	0	100	337	250
14	17-19/10/2018	ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ	ΣΥΝΟΔΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ	6	PAPALLI SKEVI TRAVEL LTD	8.137	0	1.354	6.179
15	29-31/10/2018	ΑΘΗΝΑ	3η ΕΥΡΩ-ΑΡΑΒΙΚΗ ΔΙΑΣΚΕΨΗ	8	TSOKKAS TRAVEL	5.670	100	849	940

Α/Α	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΑΞΙΔΙΟΥ	ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ	ΣΚΟΠΟΣ ΤΑΞΙΔΙΟΥ	ΑΡ. ΑΤΟΜΩΝ	ΕΙΔΟΣ ΠΤΗΣΗΣ	ΑΞΙΑ ΕΙΣΗΤΗΡΙΟΥ €	ΑΛΛΑ ΕΞΟΔΑ €	ΕΠΙΔΟΜΑ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ €	ΚΟΣΤΟΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ €
16	7-11/11/2018	ΕΛΣΙΝΚΙ - ΠΑΡΙΣΙ	ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΜΝΗΜΗΣ Α' ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ	6	ΕΙΔΙΚΗ ΠΤΗΣΗ	0	20	2.019	10.900
17	24-25/11/2018	ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ	ΕΚΤΑΚΤΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟ BREXIT	6	FLY2 TRAVEL	6.835	91	945	2.949
18	11-14/12/2018	ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ - ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ	ΠΡΟΣΦΟΝΗΣΗ ΣΤΗΝ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ & ΣΥΝΟΔΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ	9	ΕΙΔΙΚΗ ΠΤΗΣΗ	0	253	2.930	8.175
19	19-20/12/2018	ΤΕΛ ΑΒΙΒ	ΤΡΙΜΕΡΗΣ ΚΥΠΡΟΥ-ΕΛΛΑΔΑΣ-ΙΣΡΑΗΛ	9	COMARINE LTD	1.444	181	1.275	1.197
ΣΥΝΟΛΟ						€56.820	€2.085	€26.792	€153.708

ΠΙΝΑΚΑΣ 1(β)

ΤΑΞΙΔΙΑ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΕΙΑΣ 1/1/2019 - 30/9/2019

Α/Α	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΑΞΙΔΙΟΥ	ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ	ΣΚΟΠΟΣ ΤΑΞΙΔΙΟΥ	ΑΡ. ΑΤΟΜΩΝ	ΕΙΔΟΣ ΠΤΗΣΗΣ	ΑΞΙΑ ΕΙΣΗΤΗΡΙΟΥ €	ΑΛΛΑ ΕΞΟΔΑ €	ΕΠΙΔΟΜΑ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ €	ΚΟΣΤΟΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ €
1	8-10/1/2019	ΣΛΟΒΕΝΙΑ - ΛΙΟΥΜΠΛΙΑΝΑ	ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΠΙΣΚΕΨΗ	11	ΙΔΙΩΤΙΚΗ	0	0	1.644	3.749
2	24-25/2/2019	ΣΙΑΡΜ ΕΛ ΣΕΙΧ	ΣΥΝΟΔΟΣ ΕΕ-ΣΥΝΔΕΣΜΟ ΑΡΑΒΙΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ	8	ΙΔΙΩΤΙΚΗ	0	215	592	536
3	3-6/3/2019	ΛΟΝΔΙΝΟ	CYPRUS-UK TIES CELEBRATION EVENT AT BUCKINGHAM PALACE	9	ΙΔΙΩΤΙΚΗ	0	160	3.451	Σημ.
4	20/3/2019	ΤΕΛ ΑΒΙΒ	ΤΡΙΜΕΡΗΣ ΚΥΠΡΟΥ-ΕΛΛΑΔΑΣ-ΙΣΡΑΗΛ	7	FLY2 TRAVEL (L/CA-TLV) CHARLIE AIRLINES LTD (TLV-LCA)	3.428	100	864	1.757
5	21-22/3/19	ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ	ΣΥΝΟΔΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ	6	ΙΔΙΩΤΙΚΗ	0	34	827	3.726
6	9-11/4/2019	ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ	ΕΚΤΑΚΤΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ	5	ΙΔΙΩΤΙΚΗ	0	34	688	4.730

A/A	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΑΞΙΔΙΟΥ	ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ	ΣΚΟΠΟΣ ΤΑΞΙΔΙΟΥ	ΑΡ. ΑΤΟΜΩΝ	ΕΙΔΟΣ ΠΤΗΣΗΣ	ΑΞΙΑ ΕΙΣΗΤΗΡΙΟΥ €	ΑΛΛΑ ΕΞΟΔΑ €	ΕΠΙΔΟΜΑ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ €	ΚΟΣΤΟΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ €
7	14/4/2019	ΙΟΡΔΑΝΙΑ ΑΜΜΑΝ	ΤΡΙΜΕΡΗ ΣΥΝΟΔΟ ΚΥΠΡΟΥ-ΙΟΡΔΑΝΙΑ-ΕΛΛΑΔΑ	8	ΙΔΙΩΤΙΚΗ	0	100	844	988
8	16-18/4/2019	ΓΕΩΡΓΙΑ ΤΙΦΛΙΔΑ	ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΠΙΣΚΕΨΗ	8	ΙΔΙΩΤΙΚΗ	0	221	810	3.111
9	22-27/4/2019	ΚΙΝΑ	Β ΦΟΡΟΥΜ ΚΟΡΥΦΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΡΟΜΟ ΤΟΥ ΜΕΤΑΞΙΟΥ	9	ΙΔΙΩΤΙΚΗ για Πρόεδρο + HOLIDAY TOURS για συνοδεία	10.190	426	3.272	8.905
10	8-9/5/2019	ΣΙΠΙΟΥ ΡΟΥΜΑΝΙΑ	ΑΤΥΠΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ	7	ΙΔΙΩΤΙΚΗ	0	134	401	2.680
11	28-29/5/2019	ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ	ΕΚΤΑΚΤΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ	6	FLY2 TRAVEL	7.154	74	935	2.722
12	9-12/6/2019	ΓΕΝΕΥΗ	ΣΥΝΟΔΟΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	8	ΙΔΙΩΤΙΚΗ	0	120	2.239	16.097
13	14-15/6/2019	ΒΑΛΕΤΑ ΜΑΛΤΑ	6Η ΣΥΝΟΔΟΣ MED7	6	COMARINE SHIPPING TRAVEL	4.176	191	980	1.833
14	19-21/6/2019	ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ	ΣΥΝΟΔΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ	6	FIVOS TRAVEL	7.470	191	1.479	6.675
15	10-11/9/2019	ΑΘΗΝΑ	ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	10	AIRSMILES PAVITA LTD	4	100	964	Σημ.

A/A	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΑΞΙΔΙΟΥ	ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ	ΣΚΟΠΟΣ ΤΑΞΙΔΙΟΥ	ΑΡ. ΑΤΟΜΩΝ	ΕΙΔΟΣ ΠΤΗΣΗΣ	ΑΞΙΑ ΕΙΣΗΤΗΡΙΟΥ €	ΑΛΛΑ ΕΞΟΔΑ €	ΕΠΙΔΟΜΑ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ €	ΚΟΣΤΟΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ €
16	21-30/9/2019	ΛΟΝΔΙΝΟ - ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ	74η ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΟΗΕ	8	ΝΑΥΛΩΣΗ ΠΤΗΣΗΣ JETSTREAM AVIATION LTD		140	7.863	Σημ.
ΣΥΝΟΛΟ						€32.422	€2.240	€27.853	€57.509
Σημ.: Δεν έχουμε ακόμα τις χρεώσεις από τις πρεσβείες για τη διαμονή									

Προσφορά αρ. 5/2019

Πτήση Κυπριακής Αντιπροσωπείας στην Νέα Υόρκη

21 - 28/9/2019

α/α	Εταιρεία	Ημερ. & Ώρα Ζήτησης Προσφοράς	Ημερ. & Ώρα Απάντησης Προσφοροδότη	Προσφορά/Σχόλια
1	Cyprus Airways	5/9/2019, 11:33 am αρχικό email	5/9/2019, 12:01 pm	Δεν υπέβαλε προσφορά
2	Orthodoxou Travel	5/9/2019, 11:31 am αρχικό email	5/9/2019, 12:26 pm Αναφορά λήψης και μελέτη προσφοράς	
		5/9/2019, 2:31 pm (καθορισμός ημερ. και ώρας υποβολής προσφοράς, 6/9/2019 και ώρα 13:00)	6/9/2019, 11:05 am	<u>Προσφορά:</u> Option 1: €330.000 Option 1: €360.000
3	Qatar Airways	5/9/2019, 11:30 am αρχικό email	5/9/2019, 12:20 pm Αναφορά λήψης και μελέτη προσφοράς	
		5/9/2019, 1:18 pm (Ζητήθηκε υποβολή προσφοράς το συντομότερο)	5/9/2019, 1:39 pm Ζητήθηκε Προϋπολογισμός	

α/α	Εταιρεία	Ημερ. & Ώρα Ζήτησης Προσφοράς	Ημερ. & Ώρα Απάντησης Προσφοροδότη	Προσφορά/Σχόλια
		5/9/2019, 2:33 pm (καθορισμός ημερ. και ώρας υποβολής προσφοράς, 6/9/2019 και ώρα 13:00 και υποβολή της χαμηλότερης δυνατής τιμής)	6/9/2019, 9:45 am	Δήλωσε ότι μπορούν να υποβάλουν προσφορά μόνο για αεροπλάνο που μεταφέρει το μέγιστο 13 άτομα, χωρίς να δώσουν τιμή
4	JetStream Aviation Inc.	5/9/2019, 12:55 pm αρχικό email		
		5/9/2019, 2:30 pm (καθορισμός ημερ. και ώρας υποβολής προσφοράς, 6/9/2019 και ώρα 13:00)	5/9/2019, 5:22 pm	<u>Προσφορά:</u> €60.000
5	Aegean Air	5/9/2019, 11:34 am αρχικό email	5/9/2019, 11:57 am	Δεν υπέβαλε προσφορά

Πτήση Κυπριακής Αντιπροσωπείας Σαλτζμπουργκ - Λονδίνο - ΟΗΕ

19 - 30/9/2018

α/α	Εταιρεία	Ημερ. & Ώρα Ζήτησης Προσφοράς	Απάντηση Προσφοροδότη	Προσφορά/Σχόλια
1	Fly2 Travel	7/8/2018, 8:25 am αρχικό email	Δεν υπάρχει απάντηση	Ζητήθηκε με ηλεκτρονικό μήνυμα της κας ΦΠ1 (Προεδρία) από την εταιρεία να προχωρήσει με κρατήσεις για τα υπό αναφορά ταξίδια, με διαφορετικές όμως ημερομηνίες και συνθέσεις αποστολών από την τελική προσφορά που ζητήθηκε και αξιολογήθηκε/ανατέθηκε
		7/8/2018, 8:33 am	Δεν υπάρχει απάντηση	Διευκρίνιση ότι για ένα άτομο είχε ήδη γίνει κράτηση
		9/8/2018, 9:44 am	Δεν υπάρχει απάντηση	Αλλαγή στις ημερομηνίες για 3 άτομα της πιο πάνω ζήτησης κράτησης
		27/8/2018, 2:20 pm Προσφορά για τελικό πρόγραμμα πτήσεων	Στην απάντηση της εταιρείας δεν φαίνεται ημερ. και ώρα	Στην απάντηση της εταιρείας αναφέρεται ως ποσό προσφοράς €44.000, ενώ σε ηλ. μήν. της κας ΦΠ2 (Προεδρικό) προς τον κ. ΦΠ3 (Γραφείο Προέδρου), ημερ. 29/8/18 , αναφέρεται ότι το συνολικό ποσό προσφοράς της εταιρείας ανέρχεται σε €63.000 για 17 μέλη.
2	Travel Pass	24/8/2018, 12:31 pm αρχικό email	24/8/2018, 7:50 pm	<u>Προσφορά:</u> Option 1: €52.500 (χωρίς επιστροφή ΥΠΕΞ) Option 1: €55.500 (με επιστροφή ΥΠΕΞ)
		27/8/2018, 2:19 pm Προσφορά για τελικό πρόγραμμα πτήσεων	Δεν υπάρχει απάντηση	

α/α	Εταιρεία	Ημερ. & Ώρα Ζήτησης Προσφοράς	Απάντηση Προσφοροδότη	Προσφορά/Σχόλια
		28/8/2018, 1:28 pm Εκ νέου ζήτηση προσφοράς	29/8/2018, 9:39 am	<u>Προσφορά:</u> €53.500
3	JetStream Aviation Inc.	30/8/2018, 6:14 pm	31/8/2018, 9:18 am	<u>Προσφορά:</u> €60.000
4	Top Kinisis	24/8/2018, 12:31 pm αρχικό email	24/8/2018, 2:16 pm	<u>Προσφορά:</u> €52.680
		27/8/2018, 1:55 pm Προσφορά για τελικό πρόγραμμα πτήσεων	27/8/2018, 4:26 pm	<u>Προσφορά:</u> €52.980

Πτήση Κυπριακής Αντιπροσωπείας στο Crans Montana

27/6 - 7/7/2017

α/α	Εταιρεία	Ημερ. & Ώρα Ζήτησης Προσφοράς	Απάντηση Προσφοροδότη	Προσφορά/Σχόλια
1	Orthodoxou Travel Blue Air	20/6/2017, 12:48 pm αρχικό email (καθορισμός ημερ. και ώρας υποβολής προσφοράς, 21/6/2017 και ώρα 9:00)	21/6/2017, 1:34 am	Αναφορά λήψης και αίτημα για παράταση μέχρι την επομένη το απόγευμα
		21/6/2017, 10:13 am Παράταση μέχρι 21/6/2017, 5:00 pm	21/6/2017, 12:18 pm	<u>Προσφορά:</u> €46.500 (μετάβαση μόνο με κάποιες εξαιρέσεις για κόστος φορολογίας αεροδρομίου και catering)
		21/6/2017, 13:23 pm Ζητήθηκαν διευκρινήσεις	21/6/2017, 2:40 pm	<u>Προσφορά:</u> €46.500 (μετάβαση μόνο με κάποιες εξαιρέσεις για κόστος φορολογίας αεροδρομίου και catering). Με βάση υπολογισμούς των πιο πάνω εξαιρέσεων το τελικό ποσό προσφοράς ανέρχεται σε €97.843.
2	Cobalt Air	20/6/2017, 12:50 pm αρχικό email (καθορισμός ημερ. και ώρας υποβολής προσφοράς, 21/6/2017 και ώρα 9:00 am)	21/6/2017, 7:59 am	<u>Προσφορά:</u> €87.000 (με εξαιρέσεις για κόστος φορολογίας αεροδρομίου το οποίο θα υπολογιζόταν). Με βάση υπολογισμούς των πιο πάνω εξαιρέσεων το τελικό ποσό προσφοράς ανέρχεται σε €90.150

α/α	Εταιρεία	Ημερ. & Ώρα Ζήτησης Προσφοράς	Απάντηση Προσφοροδότη	Προσφορά/Σχόλια
3	Travel Pass Aegean Air	20/6/2017, 5:07 pm αρχικό email (καθορισμός ημερ. και ώρας υποβολής προσφοράς, 21/6/2017 και ώρα 11:00 am)		
		21/6/2017, 10:24 am Παράταση μέχρι 21/6/2017, 5:00 pm	21/6/2017, 3:35 pm	<u>Προσφορά:</u> €38.250 για μετάβαση και €38.250 για επιστροφή (με κάποιες εξαιρέσεις για κόστος φορολογίας/ασφάλισης κλπ). Με βάση υπολογισμούς των πιο πάνω εξαιρέσεων το τελικό ποσό προσφοράς ανέρχεται σε €80.336

Πτήση Κυπριακής Αντιπροσωπείας στη Γενεύη8/1 - 14/1/2017

α/α	Εταιρεία	Ημερ. & Ώρα Ζήτησης Προσφοράς	Απάντηση Προσφοροδότη	Προσφορά/Σχόλια
1	Travel Pass Aegean Air	20/12/2016, 9:04 am		Στο ηλεκτρονικό μήνυμα της ιδιαιτέρας του Προέδρου της Δημοκρατίας, αναφέρεται ότι μετά από τηλεφωνική επικοινωνία του Προέδρου της Δημοκρατίας με τον Πρόεδρο της Aegean Air, παράκληση ήταν όπως διευθετηθεί πτήση στις 8/1/2017 της Aegean Air απο Λάρνακα στη Γενεύη, και επιστροφή η οποία ωστόσο δεν ήταν καθορισμένη (ανάλογα με τις συνομιλίες)
			21/12/2016, 1:58 pm	<u>Προσφορά:</u> €400/εισητήριο περιλαμβανομένων φόρων αεροδρομίου, με μέγιστο αριθμό επιβατών τους 80 (business class service)
			23/12/2016, 7:20 pm	Επιβεβαίωση εκπροσώπου της Aegean Air, ότι μετά από τηλεφωνική επικοινωνία με την Επιθεωρήτρια Λογαριασμών Προεδρίας, επιλέχθηκε από Προεδρία η συνεργασία με ταξιδιωτικό γραφείο για τις πτήσεις, ζητώντας τα στοιχεία του.

α/α	Εταιρεία	Ημερ. & Ώρα Ζήτησης Προσφοράς	Απάντηση Προσφοροδότη	Προσφορά/Σχόλια
		27/12/2016, 11:27 am		Ενημέρωση εκπροσώπου της Aegean Air από την Επιθεωρήτρια Λογαριασμών Προεδρίας, ότι επιλέχθηκε από Προεδρία η συνεργασία με ταξιδιωτικό γραφείο Travel Pass για τις πτήσεις, δίδοντας τα στοιχεία του.